

**ŁÓDZKIE CENTRUM DOSKONALENIA NAUCZYCIELI
I KSZTAŁCENIA PRAKTYCZNEGO
90-142 Łódź, ul. Kopcińskiego 29**

sekretariat ds. doskonalenia tel./fax 42 678 10 85 e-mail: wcdnikp@wckp.lodz.pl

dyrektor tel. 42 678 33 78, fax 42 678 07 98 www.wckp.lodz.pl

Certyfikat ISO

0001 2015 10

Budowanie porozumienia w szkole

*Organizacja procesu uczenia się uczących – sposoby
motywowania uczniów do uczenia się*

**Lider ZZL w kategorii
małych i średnich firm
(ośmiokrotny)**

**Laureat Konkursu
Lider Zarządzania
Zasobami Ludzkimi
(2002 - 2016)**

**Akredytacje Łódzkiego
Kuratora Oświaty
dla placówki
doskonalenia**

ŁÓDŹ 2022

Budowanie porozumienia w szkole

*Organizacja procesu uczenia się uczących – sposoby motywowania
uczniów do uczenia się*

ŁÓDŹ 2022

Grażyna Adamiec
BUDOWANIE POROZUMIENIA W SZKOLE

REDAKCJA: JANUSZ MOOS

AUTOR: GRAŻYNA ADAMIEC

REDAKCJA TECHNICZNA: DOROTA CERAN (OKŁADKA, Salvatore Ventura/Motionleap),
JOANNA CYRAŃSKA

WYDANIE 2 POPRAWIONE

ISBN83-916383-6-7

© ŁÓDZKIE CENTRUM DOSKONALENIA NAUCZYCIELI
I KSZTAŁCENIA PRAKTYCZNEGO

WYDAWNICTWO I PRACOWNIA POLIGRAFICZNA ŁÓDZKIEGO CENTRUM
DOSKONALENIA NAUCZYCIELI

I KSZTAŁCENIA PRAKTYCZNEGO 90-142 Łódź, ul. Kopcińskiego 29

tel. (42) 678 33 78, fax. (42) 678 07 98

e-mail: wcdnikp@wckp.lodz.pl

kontakt@lcdnikp.elodz.edu.pl

www.wckp.lodz.pl

Spis treści

Zamiast wstępu. Organizacja procesu uczenia się uczących – sposoby motywowania uczniów do uczenia się	4
Część pierwsza. Rozumienie siebie.....	7
Scenariusz 1. Zawarcie kontraktu i uczenie się współpracy.	7
Scenariusz 2. Po co przychodzę do szkoły?	17
Scenariusz 3. Samopoznanie.....	23
Scenariusz 4. Samopoznanie. Systemy reprezentacji.	31
Część druga. Podejmowanie zachowań kreatywnych.	38
Scenariusz 5. Tworzenie zespołu.....	42
Scenariusz 6. Jak twórczo pracować w grupie?	48
Scenariusz 7. Skuteczne formy nauki. Poznanie własnego sposobu uczenia się.....	58
Scenariusz 8. Skuteczne formy nauki. Programowanie zmiany własnego sposobu uczenia się.	65
Scenariusz 9. Skuteczne formy nauki. Krzyżówka, plakat czy mapa myśli.	74
Część trzecia. Podejmowanie decyzji i rozwiązywanie problemów.	87
Scenariusz 10. Stosowanie twórczych technik w rozwiązywaniu problemów. Burza umysłu.	89
Scenariusz 11. Stosowanie twórczych technik w rozwiązywaniu problemów. Identyfikacja przyczyn czy poszukiwanie rozwiązania problemu? Diagram ryby.	96

ZAMIAST WSTĘPU. ORGANIZACJA PROCESU UCZENIA SIĘ UCZĄCYCH – SPOSOBY
MOTYWOWANIA UCZNIÓW DO UCZENIA SIĘ

W Łódzkim Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego przygotowano drugie, poprawione wydanie *Budowania porozumienia w szkole*. Publikację wznowiono dodając podtytuł *Organizacja procesu uczenia się uczących – sposoby motywowania uczniów do uczenia się*. Treści poradnika zaktualizowano uwzględniając nowe myśli i koncepcje pedagogiczne.

W 2002 roku mieliśmy wiele nadziei związanych z reformą oświaty obejmującej modernizację systemu kształcenia. Dzisiaj też jesteśmy pełni nadziei, że kolejne zmiany, choćby takie jak wprowadzenie nowych podstaw programowych kształcenia ogólnego i zawodowego, przyczynią się do zaspokojenia potrzeb rozwojowych uczniów tworząc nowe możliwości skutecznego przygotowania się do pełnienia przez nich ról społecznych i zawodowych.

Każda z reform odwołuje się do paradygmatu: kształcenie i wychowanie w szkole służy wszechstronnemu rozwojowi ucznia. Szkoła kształcąc jednocześnie wychowuje, a wychowując kształci. Może to być możliwe pod warunkiem permanentnego doskonalenia przez nauczycieli swojego warsztatu pracy. Celem funkcjonowania szkoły jest przygotowanie uczniów do lepszego rozumienia świata, siebie i innych ludzi. Celem działań nauczycieli jest przygotowanie uczniów do budowania więzi międzyludzkich, skutecznego współdziałania w grupie, podejmowania decyzji i rozwiązywania problemów w sposób twórczy

oraz uczenia się przez całe życie. W jaki sposób cele te osiągnąć? W jaki sposób pracować z młodzieżą i jak zorganizować zajęcia? To tylko niektóre z pytań, na które odpowiedzi znajdziesz w tej publikacji.

*Budowanie porozumienia w szkole. Organizacja procesu uczenia się uczących – sposoby motywowania uczniów do uczenia się*¹ jest opracowaniem składającym się z trzech części i zawiera łącznie jedenaście scenariuszy zajęć. Pierwsza część *Rozumienie siebie* opisuje techniki pozwalające uczniom poznać i docenić samych siebie. Oto tematyka czterech kolejnych zajęć: zawarcie kontraktu i uczenie się współpracy; poznanie powodów, dla których uczniowie przychodzą do szkoły i w jaki sposób wpływają one na stosunek jego do obowiązków szkolnych i osiągnane wyniki; określenie posiadanych umiejętności, własnych silnych i słabych stron, preferowanych systemów reprezentacji oraz umiejętności potrzebnych w pracy. Druga część *Podejmowanie zachowań kreatywnych* zawiera informacje o sposobach motywowania uczniów do nauki. Pomaga uczniom przejąć odpowiedzialność za uczenie się i kierowanie sobą. Korzystając z pięciu scenariuszy zawartych w tej części uczniowie poznają narzędzia służące do przeprowadzania analizy pracy zespołu; ocenią korzyści płynące z pracy zespołowej; zobaczą techniki twórczego myślenia i wykorzystają je do twórczego rozwiązywania problemów i podejmowania decyzji. Uczniowie rozpoznają własny sposób uczenia się oraz opracują

¹ G. Adamiec „Budowanie porozumienia w szkole. Organizacja procesu uczenia się uczących – sposoby motywowania uczniów do uczenia się”, red. J. Moos. ŁCDNiKP, Łódź, 2022

harmonogram wprowadzania jego zmiany. Ostatnim elementem tej części jest poznanie nowych technik pracy umysłowej. Część trzecia *Podejmowanie decyzji i rozwiązywanie problemów* zawiera w dwóch scenariuszach opis narzędzi stosowanych w rozwiązywaniu problemów. Są to: burza umysłu oraz diagram ryby. Ponadto znajdują się tutaj przykłady zastosowania narzędzi zaprezentowanych w publikacji. Całość opracowania stanowi szeroką panoramę problemów związanych z rozwiązywaniem tytułowego zagadnienia.

Oddając tę publikację w ręce czytelnika chcielibyśmy wesprzeć nauczycieli w edukacyjnych poszukiwaniach swojej własnej drogi i życzyć otwartości w budowaniu dobrych relacji z uczniami i śmiałości w powierzaniu uczniom odpowiedzialności za efekty własnego uczenia się.

Część pierwsza. Rozumienie siebie

Czy pamiętasz, że naturalna motywacja do nauki występuje wtedy, gdy uczeń nie boi się niepowodzenia. Gdy to, co robi, czym się zajmuje, jest dla niego ważne i budzi jego zainteresowanie. Gdy nauczyciel daje mu swoją uwagę i wsparcie.

Czy pamiętasz, że negatywne przekonania o sobie budzą negatywne uczucia, a te prowadzą do utraty motywacji do uczenia się. Trudno o tym nie pamiętać. Każdy z nas doświadczył tego w przeszłości.

W tej części uczniowie dowiedzą się, w jaki sposób ich myślenie wpływa na ich nastrój, zachowanie i osiągnięcia. Dzięki tej wiedzy będą mogli wpływać na to co wydarzy się w przyszłości.

Scenariusz 1. Zawarcie kontraktu i uczenie się współpracy

Miejsce spotkania: duża sala.

Organizacja sali: po zewnętrznym obwodzie sali ustawione są stoliki do pracy grupowej, wewnątrz w półkolu ustawione są krzesła. Na początku sali znajduje się stół dla osób prowadzących, na którym umieszczone są materiały do zajęć.

Osoba prowadząca: nauczyciel wychowawca, nauczyciel przedmiotu lub pedagog szkolny.

Czas trwania zajęć: minimum jedna lekcja.

Materiały: małe, kolorowe kartki do zrobienia wizytówek przez uczniów, duże arkusze papieru do sporządzania plakatów w ramach

pracy grupowej, arkusze papieru maszynowego do pracy indywidualnej, karty ewaluacji, flamastry.

Metoda: zabawy dydaktyczne.

Rozpoczęcie zajęć

Uczniowie i prowadzący siadają w półokręgu.

Powitanie

Ćwiczenie 1. „Struktury”

Celem ćwiczenia jest stworzenie dogodnej atmosfery do rozpoczęcia rzeczywistej współpracy. Poproś uczniów, aby razem skonstruowali pewną strukturę np. statek. Następnie niech strukturę tę ożywią. Zapytaj uczniów, po zakończeniu wykonywania ćwiczenia, co czuli budując statek. Zaciekawienie, niepokój może radość? Czy łatwo było im ożywić statek? Łatwo, bo wzajemnie sobie pomagali, ich ruchy były skoordynowane. Trudno, bo nawzajem sobie przeszkadzali, a ich ruchy były chaotyczne. Czy spełnienie oczekiwań, co do zachowania innych osób tworzących statek, ułatwiłoby im osiągnięcie celu? Jak teraz się czują?

Przedstawienie celu oraz porządku zajęć.

Cele:

- ustalenie zasad, którymi uczniowie kierować będą się w czasie zajęć,
- nauczenie się współpracy,

- poznanie nowych, aktywnych form pracy.

Zapowiadamy kolejność zdarzeń:

- opracowanie zasad obowiązujących w czasie zajęć. Wykonanie ćwiczenia „śnieżna kula”,
- uczenie się współpracy. Wykonanie ćwiczenia pozwalającego określić zasady współpracy,
- przeprowadzenie ewaluacji, czyli oceny zajęć.

Realizacja treningu

Po zakończonym ćwiczeniu i omówieniu celów zajęć uczestnicy odliczają do czterech. Jedyńki, dwójki, siadają przy oddzielnych stolikach. Tworzą zespół. Rozdajemy uczniom kolorowe kartki (jeden kolor dla grupy), mazaki, szpilki. Wszyscy przygotowują swoje wizytówki, które przypną do ubrania.

Uczenie się współpracy. Rozwijanie twórczego myślenia.

Ćwiczenie 2. „Śnieżna kula”

Celem wykonania ćwiczenia jest opracowanie kontraktu dotyczącego zajęć. Zadaniem ćwiczenia jest rozwijanie umiejętności formułowania na piśmie swoich potrzeb, selekcja informacji, negocjowanie.

Uczniowie tworzą czteroosobowe grupy.

Etap pierwszy. Praca indywidualna. Czas wykonywania pierwszego etapu 5 minut. Rozdajemy uczniom arkusze papieru oraz kartki papieru

maszynowego formatu A5 i A4. Uczniowie spisują na kartkach zasady, jakimi chcą kierować się w czasie zajęć.

Etap drugi. Praca grupowa. Czas pracy wynosi 5 minut. Uczniowie negocjują stanowisko w grupach wykorzystując własne listy zasad. Praca polega na wspólnym ustaleniu przez grupę zasad, które będą obowiązywać w czasie zajęć. Wyniki prac w grupach zapisują na arkuszach papieru.

Etap trzeci. Praca zespołowa. Liderzy grup odczytują kolejno przyjęte zasady i negocjują wspólne stanowisko, które będzie obowiązywać wszystkich uczniów, podczas wszystkich zajęć. Stanowisko to spisujemy, a następnie podpisujemy się pod nim. Zasady te będziemy wieszać w sali w czasie każdego kolejnego spotkania.

Podsumowanie ćwiczenia

Kontrakt, układ, inaczej umowa zawarta na piśmie między stronami, określająca warunki i zobowiązania obu stron². Określa zasady i płynące stąd konsekwencje. Opisuje cele, sposoby, powody, a nawet przebieg kontraktu. Może dotyczyć różnych sytuacji społecznych. Kontrakt może być zbiorowy lub indywidualny. Na naszych zajęciach zawarty został kontrakt zbiorowy. Przekazana została w nim informacja o tym, na jakich zasadach współpracować chcą ze sobą uczniowie i uczniowie z nauczycielem. Swoim podpisem wszyscy potwierdzili, że będą

² Słownik języka polskiego, PWN, W-wa 1981

stosować się do tych zasad. Od tej chwili każdy ponosi pełną odpowiedzialność za swoje postępowanie.

Uczenie się współpracy. Uzmysłwienie sobie po co budować współpracę.

Ćwiczenie 3. „Współpracować warto dlatego, że”

Rozdajemy grupom po jednym arkuszu papieru i naklejki. Na arkuszu zapisane jest zdanie: „Współpracować warto dlatego, że”. Zadaniem grupy jest dokończyć zdanie. Czas pracy 5 minut. Grupa przykleja plakat do tablicy, ściany. Lider grupy prezentuje wnioski. Podkreślamy cechy występujące we wszystkich grupach. Na zakończenie prowadzący przykleja własny plakat. Teraz porównujemy cechy wspólne ustalone przez grupy z cechami zaproponowanymi przez prowadzącego zajęcia. Jeszcze raz grupy wskazują, dlaczego warto współpracować.

Podsumowanie ćwiczenia

W podsumowaniu warto podkreślić, że współpraca to:

wymiana informacji na temat.....

tworzenie sojuszy w sprawie.....

uzgadnianie działań na rzecz.....

wywieranie wpływu na

i realizowanie konkretnego działania.....

Ewaluacja.

Ćwiczenie 4. „Pamiętka z wyspy”

Zwracamy się do uczniów, aby każdy z nich odrysował na arkuszu papieru swoje dłonie. W każdą dłoń wpisuje swoje imię oraz to co uznał za najważniejsze dla niego w czasie zajęć. Wnioski uczniów wykorzystamy przy planowaniu zajęć z następną grupą.

Zakończenie

Czytelne zasady postępowania i współpraca decydują o szkolnej rzeczywistości i sukcesach członków szkolnej społeczności. Warto o tym pamiętać.

W zespole członkowie nie tylko się wzajemnie inspirują, lecz również korygują w celu przezwyciężenia słabych stron. Prowadzą dyskusje by osiągnąć najlepszy z możliwych rezultatów.

Karta ćwiczeń 1. Przykład kontraktu.

- Mówimy na tyle szczerze, na ile nas stać
- Mówimy tylko tyle ile chcemy, aby inni o nas wiedzieli
- Dajemy sobie czas i uwagę
- Szanujemy swój czas i innych
- Obowiązuje zasada tu i teraz
- Gdy inni mówią uważnie słuchamy
- Koncentrujemy się na zadaniu
- Dotrzymujemy zobowiązań
- Pytamy otwarcie
- Pracujemy aktywnie
- Każdy pomysł jest dobry
- Nie oceniamy
- Nie krytykujemy

Karta ćwiczeń 2. Przykład „Nauczmy się współpracy, bo:

- razem można więcej
- sam temu nie podołasz
- sam tego nie wymyślisz
- razem ciekawiej
- współpraca jest tańsza
- partner to bezpłatne szkolenie”

Karta ćwiczeń 3. Przykład „Współpraca to:

- wymiana informacji na temat.....
- tworzenie sojuszy w sprawie.....
- uzgadnianie działań na rzecz.....
- wywieranie wpływu na
- realizowanie konkretnego działania.....”

Wyniki pracy uczniów nad kontraktem i zasadami obowiązującymi w trakcie zajęć edukacyjnych

Poniżej przedstawiam zasady współpracy wypracowane w czterech grupach. Stanowiły one przedmiot dyskusji, w wyniku której wypracowano ostateczną wersję zasad, określonych mianem kontraktu. Kontrakt podpisały wszystkie osoby biorące udział w zajęciach.

Grupa 1. W ćwiczeniach uczestniczymy dobrowolnie Nie spóźniamy się, punktualnie kończymy Wykonujemy pracę dokładnie, z zaangażowaniem Przyjmujemy życzliwie pomysły innych osób	Grupa 2 Pracujemy aktywnie Uważamy, gdy inni mówią Nie wyśmiewamy się z pomysłów innych osób Pomagamy sobie Jesteśmy dla siebie mili
Grupa 3. Szanujemy czas Możemy szczerze o wszystko pytać Dotrzymujemy danego słowa	Grupa 4. Słuchamy innych Nie przeszkadzamy Mówi zawsze jedna osoba

Karta ewaluacji 1.

1. Nauczyłem się: słuchać , przekonywać , wycofywać ze swojego stanowiska , dyskutować , argumentować , zgłaszać propozycje , uzasadniać własny pogląd , przyjmować krytykę .
2. Panowałem nad swoimi emocjami .
3. Byłem skoncentrowany w czasie pracy .
4. Jestem zadowolony z mojej roli .

Karta ewaluacji 2.

Narysuj lewą dłoń. Wpisz w nią swoje imię oraz to co uznałeś w zajęciach za najważniejsze.

Narysuj prawą dłoń. Wpisz w nią to co uznałeś za mało ważne, nie podobało ci się.

Scenariusz 2. Po co przychodzę do szkoły?

Miejsce spotkania: sala lekcyjna.

Organizacja sali: po zewnętrznym obwodzie sali ustawione są stoliki do pracy indywidualnej. Na początku sali znajduje się stół dla osób prowadzących, na którym umieszczone są materiały do zajęć.

Osoba prowadząca: nauczyciel wychowawca, nauczyciel przedmiotu lub pedagog szkolny.

Czas trwania zajęć: minimum jedna lekcja.

Materiały: kontrakt z wypisanymi zasadami obowiązującymi w czasie zajęć, lista korzyści płynących ze współpracy, karta nastroju uczniów, paski papieru w ilości 4 paski dla każdego ucznia (mogą być żółte), chmurki w ilości po jednej z każdego koloru (6 kolorów) dla każdego ucznia, jedno koło o przykładowej średnicy 20 cm (może być żółte), duże arkusze papieru do sporządzania plakatów w ramach pracy grupowej, arkusze papieru maszynowego do pracy indywidualnej lub zeszyt ucznia, mazaki.

Metoda: zabawy dydaktyczne.

Rozpoczęcie zajęć

Uczniowie i prowadzący siadają w półokręgu. Na tablicy umieszczona jest karta nastroju uczniów.

Powitanie

Ćwiczenie 1.

Naszym celem jest wywołanie wytworzenie atmosfery szczerości i chęci wspólnego działania. Spójrzcie. Wszyscy znaleźliśmy się w tym samym miejscu, w tym samym czasie. Jesteśmy tutaj, bo taki był nasz wybór lub naszych bliskich. Zobaczmy, jak dzisiaj czujecie się będąc właśnie w tym miejscu. Jak oceniacie swoje osiągnięcia? Po co przychodzicie do szkoły? Aby nasze samopoczucie w czasie zajęć było jak najlepsze, na powitanie mówimy sobie coś miłego.

Przedstawienie celu oraz porządku zajęć.

Cele:

- zbudowanie porozumienia w szkole,
- zbudowanie klimatu owocnej współpracy z uczniami,
- rozpoznanie motywów postępowania uczniów poprzez poznanie powodów, dla których uczniowie przychodzą do szkoły,
- ocena wpływu przyczyn, dla których uczeń przychodzi do szkoły, na jego stosunek do obowiązków szkolnych i osiągnięte wyniki,
- poznanie nowych, aktywnych form pracy.

Zapowiadamy kolejność zdarzeń:

- przypomnienie zasad obowiązujących w czasie zajęć,
- określenie samopoczucia uczniów,
- samopoznanie. Wykonanie ćwiczenia „słoneczko” i „chmurki”,
- przeprowadzenie ewaluacji, czyli oceny zajęć.

Realizacja treningu

Po powitaniu, przedstawieniu celu i porządku spotkania, prosimy jednego z uczniów by został naszym asystentem. Będzie pomagał nam w trakcie zajęć. Teraz zawiesi kontrakt i listę korzyści płynących ze współpracy. Przypominamy sobie ich treść. Następnie prosimy uczniów o zaznaczenie na karcie nastroju, jakie jest ich aktualne samopoczucie. Gdy wszyscy je zaznaczą, widzimy jaki jest dominujący nastrój w grupie. Czego jest więcej, zadowolenia, obojętności czy smutku? Po zajęciach sprawdzimy, jak zmieniło się samopoczucie uczniów.

Samopoznanie

Ćwiczenie 2. „Słoneczko”

Celem wykonania ćwiczenia jest uświadomienie i poznanie powodów, dla których młodzież przychodzi do szkoły. Podkreślenie, iż każdy człowiek jest zdolny określić swoje priorytety w życiu.

Uczniowie siadają przy stolikach. Rozdajemy uczniom po 4 paski papieru. Każdy uczeń odpowiada na pytanie „po co przychodzisz do szkoły?”. Wymienia 4 powody, a każdy powód zapisuje na jednym pasku papieru. Czas pisania 5 minut. W tym samym czasie kładziemy na stole, podłodze czy tablicy, koło z wpisanym pytaniem. Gdy uczniowie zakończą pisanie, kolejno podchodzą do koła i układają w kształcie promieni słonecznych swoje odpowiedzi. Każda następna osoba cicho odczytuje ułożone wcześniej powody i dokłada swoje, zachowując zgodność tematyczną z poprzednimi. Po ułożeniu wszystkich pasków odczytujemy wspólnie z uczniami podane przyczyny. Zastanawiamy się,

których jest najwięcej, których jest najmniej. Czy dominują powody pozytywne czy negatywne? Dlaczego tak jest? Czy ten stan można zmienić i w jaki sposób? Czy zależy to od nas, czy o tym zdecydują nasi rodzice, a może koledzy?

Podsumowanie ćwiczenia

Istotnym czynnikiem decydującym o naszym rozwoju jest uświadomienie sobie i uczniom swojego miejsca w czasie i przestrzeni. Poszukanie odpowiedzi na pytanie, gdzie jestem. Czy to miejsce, w którym aktualnie się znajduję, jest tym czego pragnę i czego potrzebuję? Po co to robię? Czy inni pragną tego samego? Czy mogę osiągnąć inne cele poza tymi, które sobie uświadamiam? Jeśli znajdziesz odpowiedź na te pytania, zrozumiesz siebie i motywy swojego postępowania. Stąd już niedaleko do wprowadzenia zmiany w twoim postępowaniu, zachowaniu, uczuciach, myśleniu.

Ćwiczenie 3. „Chmurki”

Uczniowie podchodzą do stolika i wybierają 2 chmurki, jedną z grupy określającej osiągnięcia szkolne oraz jedną z grupy określającej samopoczucie związane z ich sytuacją szkolną. Następnie podchodzą do słoneczka i nad nim układają chmury zachowując zgodność tematyczną lub kolorystyczną z poprzednio ułożonymi chmurkami.

Podsumowanie ćwiczenia

Nasze nastawienie wpływa na nasze osiągnięcia. Osiągnięcia decydują o naszych uczuciach, emocjach, samopoczuciu. Dlatego w życiu

człowieka tak ważne staje się zrozumienie samego siebie, swoich potrzeb. Sposób w jaki reagujesz i to co czujesz zależy tylko od ciebie.

Ewaluacja

Zwracamy się do uczniów, by każdy z nich wymienił jedną mocną i jedną słabą stronę zajęć, w których uczestniczył. Wnioski wykorzystamy przy planowaniu zajęć z następną grupą.

Na zakończenie zajęć uczniowie podchodzą do tablicy i na karcie nastroju zaznaczają swoje aktualne samopoczucie. Zastanawiamy się, jak zmienił się nastrój uczniów po zajęciach. Okazujemy radość, jeśli nastrój uczniów poprawił się.

Zakończenie

Treść twoich myśli wpływa na twoje przekonania, poglądy, postawy i wartości. One decydują o uczuciach i emocjach. Przez ich pryzmat tworzysz obraz rzeczywistości. On zaś staje się czynnikiem wzmacniającym lub osłabiającym motywację. Zmieniasz więc swoje zachowanie i sposób myślenia.

Dlatego spróbuj odkryć swój własny potencjał twórczy i uwolnij się spod wpływu negatywnych poglądów na temat własnych zdolności. Już dziś przestań używać słów nie chcę, nie mogę, nie potrafię, spróbuję, chciałbym, ...

Celem ogólnym naszych zajęć jest budowanie porozumienia w szkole. Dlatego nauczyciel, który chce motywować swoich uczniów do nauki pragnie poznać powody, dla których uczniowie przychodzą do szkoły.

BUDOWANIE POROZUMIENIA W SZKOLE

Może wówczas wspierać uczniów w budowaniu klimatu owocnej współpracy, może również tworzyć w klasie atmosferę sprzyjającą pozytywnym zmianom. Uczniowie, którzy potrafią określić powody, dla których przychodzą do szkoły mogą świadomie wpływać na swój stosunek do obowiązków szkolnych i osiągnane wyniki.

Scenariusz 3. Samopoznanie

Miejsce spotkania: sala lekcyjna.

Organizacja sali: po zewnętrznym obwodzie sali ustawione są stoliki do pracy indywidualnej. Na początku sali znajduje się stół dla osób prowadzących, na którym umieszczone są materiały do zajęć.

Osoba prowadząca: nauczyciel wychowawca, nauczyciel przedmiotu lub pedagog szkolny.

Czas trwania zajęć: minimum jedna lekcja.

Materiały: kontrakt z wypisanymi zasadami obowiązującymi w czasie zajęć, lista korzyści płynących ze współpracy, duże arkusze papieru do sporządzania plakatów w ramach pracy grupowej, arkusze papieru maszynowego do pracy indywidualnej lub zeszyt ucznia, flamastry.

Metoda: zabawy dydaktyczne.

Rozpoczęcie zajęć

Uczniowie siadają w okręgu.

Powitanie

Ćwiczenie 1. „Gra z piłką”

Celem ćwiczenia jest tworzenie klimatu zaufania i bezpieczeństwa psychologicznego.

Wykonanie ćwiczenia „gra z piłką”. Prowadzący jako pierwszy mówi swoje imię, co lubi, co jest dla niego typowe. Następnie przekazuje piłkę drugiej osobie. Ta powtarza jego imię, ulubioną czynność oraz

przedstawia się, mówi co lubi itd. Zamiast piłki możemy wykorzystać zgnieciony w kulkę papier, maskotkę.

Przedstawienie celu oraz porządku spotkania

Cele:

- poznanie narzędzi Służących do przeprowadzania samopoznania i samooceny,
- nauczenie się współpracy,
- poznanie nowych, aktywnych form pracy.

Zapowiadamy kolejność zdarzeń:

- przypomnienie zasad obowiązujących w czasie treningu,
- samopoznanie. Wykonanie ćwiczenia „jestem”,
- ewaluacja, czyli ocena zajęć.
-

Realizacja treningu

Uczestnicy i prowadzący siadają przy stolikach.

Samopoznanie

Ćwiczenie 2. „Jestem...”

Celem ćwiczenia jest wzmocnienie pozytywnego wizerunku samego siebie jako osoby twórczej. Podkreślenie, iż każdy człowiek jest zdolny do twórczego myślenia, choć może to się odbywać na różnym poziomie.

Rozdajemy uczniom po 1 arkuszu papieru maszynowego formatu A4.

BUDOWANIE POROZUMIENIA W SZKOLE

Uczniowie piszą zdanie zaczynające się od słowa „jestem...”. Powinni wpisać jak najwięcej cech, które ich określają. To co zapiszą na arkuszach jest tylko dla nich i nie będzie podlegać ocenie innych. Lista powinna zawierać 20 określeń opisujących rolę społeczną, wygląd, cechy osobowości, zachowanie, stosunek innych osób do nas. Czas pracy 10 minut. Po upływie tego czasu, prosimy uczniów by policzyli, ile zapisali cech pozytywnych, neutralnych, negatywnych. Jeśli cech pozytywnych jest za mało, muszą je dopisać samodzielnie lub poprosić o pomoc grupę. Na uzupełnienie cech uczniowie mają dodatkowo 3 minuty. Uczniowie dokonują oceny własnego spostrzegania siebie. Zastanawiają się nad tym, w jaki sposób ich sposób widzenia siebie wpływa na ich postępowanie i osiągnane rezultaty. Które cechy negatywne wyeliminować? Czy stać ich na podjęcie takiego wyzwania? Następnie uczniowie dobierają się w pary. Teraz wypisują na liście 10 cech opisujących kolegę (koleżankę). Tak przygotowaną listę cech wręczają partnerowi. Można wypisywać cechy pozytywne i negatywne. Wszystkich obowiązuje zasada, że sformułowania nie mogą być w żaden sposób obrażać drugiej osoby. Po zakończeniu ćwiczenia zastanawiamy się nad tym, dlaczego inni widzą nas inaczej. Czy zgadzamy się z tym wizerunkiem? Jak powinniśmy postępować, aby oba obrazy były zgodne? Czy inny kolega, siostra, mama też wymieniliby te same cechy? Dlaczego tak jest?

Podsumowanie ćwiczenia

Wykonaliśmy ćwiczenia, aby poznać to jak siebie widzimy i jak widzą nas inni. Od dawna ludzie poszukują odpowiedzi na pytanie kim jestem, jaki, jaka jestem. Zrozumieć i polubić innych możemy wtedy, gdy zrozumiemy i polubimy siebie. Ale nasza wiedza o sobie samym jest fragmentaryczna. Kształtuje i pogłębia się wraz z naszym rozwojem, również w wyniku własnej aktywności. Ma zabarwienie subiektywne i nie zawsze pokrywa się z opiniami innych ludzi. Czasem doświadczenie tej inności, brak zrozumienia naszego działania okazuje się bardzo bolesne. Ważna jest jednak świadomość swoich możliwości, poczucie odrębności i autentyczności oraz posiadanie wewnętrznych kryteriów oceny samego siebie. Pamiętajmy więc o tym, że pozytywne widzenie siebie wpływa na pozytywne postrzeganie nas przez innych. Trudno wymagać od innych, by myśleli i cenili nas bardziej niż my sami. Zastanów się, czy osoby z twojego otoczenia znają twoje mocne strony? Jeśli tak, czy ty informowałeś je o swoich umiejętnościach i zaletach, czy też same musiały je w tobie odkryć. Naucz się mówić o sobie w sposób pozytywny. Pokaż siebie jako osobę wartościową. Pamiętaj, nie ma nic złego w tym, gdy mówisz „chciałbym, abyś o mnie wiedział, że jestem (że potrafię) ...”.

Ewaluacja

Ćwiczenie 3.

Dla oceny i zamknięcia zajęć zadajemy uczniom pytanie: „o czym będę myśleć, wracając do domu i co chciałbym zrobić lub powiedzieć?”.

Zakończenie

Codziennosc kojarzy się z rutyną i powtarzaniem tego samego. Życie jest wtedy naprawdę nieciekawie. Od nas samych zależy, czy poddamy się monotonii, czy będziemy otwarci na nowe wrażenia, czy potrafimy odcisnąć piętno naszej osobowości na tym z czym się spotykamy. Życie naprawdę może być pasjonujące. Warto o tym pamiętać, że to my decydujemy o naszej rzeczywistości i naszych sukcesach.

Docieraj do uczniów, którzy negatywnie myślą o sobie i swojej zdolności do nauki. Zachowanie uczniów poprawi się, gdy znajdą się oni w otoczeniu wspierającym uczenie się. Motywacja do nauki wzrośnie, gdy wzmocnisz samopoczucie uczniów, zwiększysz zdolność poznawania zjawisk, zapewnisz im poczucie bezpieczeństwa. Wiedza o sobie samym potrzebna jest ludziom do tego, by mogli zainicjować proces zmian.

Karta ćwiczeń 1. „Jestem”

- Jestem..... (rola społeczna)
- Jestem..... (cechy wyglądu)
- Jestem..... (cechy osobowości)
- Jestem..... (cechy zachowania)
- Jestem..... (stosunek do innych osób)

Karta ćwiczeń 2. Przymiotniki określające cechy społeczne

	Przywódca		Mówi dziękuję
	Zwolennik		Mówi proszę
	Ładnie się bawi		Umie się dzielić
	Umie przegrywać		Słucha innych
	Umie wygrywać		Czeka na swoją kolej
	Ładnie się przedstawia		Dobry przyjaciel
	Umie przeprosić		Należy do organizacji młodzieżowych
	Grzeczny Gra fair		Podejmuje działanie
	Zdobywa wyróżnienia		Pamięta nazwiska
	Przestrzega regulaminu		Mówi dzień dobry
	Pomaga innym		Mówi do widzenia
	Wspiera innych		Miło wyraża się o innych
	Spokojnie się bawi		Dobry gospodarz

Karta ćwiczeń 3. Przymiotniki określające cechy osobowości

	Dowcipny		Twórczy		Szybko myśli
	Komiczny		Przyjazny		Utalentowany
	Zabawny		Ostrożny		Nie rywalizuje
	Sprytny		Odważny		Pełen szacunku
	Szczodry		Ciekawy		Pobudliwy
	Nieustraszony		Czujny		Silny fizycznie
	Władczy		Aktywny		Stanowczy
	Z wyobraźnią		Szczęśliwy		Zwinny
	Uroczy		Dumny		Pogodny
	Opiekuńczy		Beztroski		Zgodny
	Pełen werwy		Nie poddaje się		Hojny
	Szybko się uczy		Wytrwały		Wybaczący
	Sumienny		Cierpliwy		Krasomówca
	Metodyczny		Posłuszny		Dojrzały
	ładnie mówi		Uważny		Rozjemca
	Działa bezpiecznie		Uprzejmy		Odpowiedzialny
	Niezależny		Ciekawski		Radosny
	Ma dobrą pamięć		Negocjator		Zdeterminowany
	Godzien zaufania		Spokojny		Pewny siebie
	Liczy na siebie		Delikatny		Artysta
	Zachowuje zimną krew		Współpracuje z innymi		Wspaniały prześmiewca

BUDOWANIE POROZUMIENIA W SZKOLE

	Przyjmuje krytykę		Wnikliwy		Rozważny
	Organizator		Elastyczny		Skryty
	Rozwiązuje trudne sprawy		Działa z motywacją		Doceniający innych
	Lubi pochwałę		Rozumny		Empatyczny
	Wyrozumiały		Ma dobre maniery		Prawdomówny

Karta ćwiczeń 4. Przymiotniki określające cechy związane z ciałem

	Wysoki wzrost		Czyste włosy
	Drobna postura		Ładny styl ubierania się
	Miły zapach		Zręczny
	Wspaniały uśmiech		Giętki
	Wysportowane ciało		Zwinny
	Przyjazna twarz		Ma dużo wdzięku
	Ładne oczy		Szybko chodzi
	Muskuły		Porusza się powoli

Scenariusz 4. Samopoznanie. Systemy reprezentacji

Miejsce spotkania: sala lekcyjna.

Organizacja sali: po zewnętrznym obwodzie sali ustawione są stoliki do pracy grupowej. Na początku sali znajduje się stolik dla osób prowadzących, na którym umieszczone są materiały do zajęć.

Osoba prowadząca: nauczyciel wychowawca, nauczyciel przedmiotu lub pedagog szkolny.

Czas trwania zajęć: minimum jedna lekcja.

Materiały: kontrakt z wypisanymi zasadami obowiązującymi w czasie zajęć, arkusze papieru maszynowego do pracy indywidualnej lub zeszyt ucznia.

Metoda: zabawy dydaktyczne.

Rozpoczęcie zajęć

Uczniowie siadają przy stolikach.

Powitanie

Ćwiczenie 1. „Co nowego i dobrego”

Celem ćwiczenia jest rozgrzewka i budowanie zaufania.

Uczniowie siedzą w kręgu. Każdy z uczestników kończy zdanie: najmiłą rzeczą jaka zdarzyła mi się w tym tygodniu było.....

Przedstawienie celu oraz porządku spotkania.

Cele:

- poznanie narzędzi służących do przeprowadzania samopoznania i samooceny,
- poznanie nowych, aktywnych form pracy.

Zapowiadamy kolejność zdarzeń:

- przypomnienie zasad obowiązujących w czasie treningu,
- samopoznanie. Wykonanie ćwiczenia „dwa rodzaje pytań”, „systemy reprezentacji”,
- ewaluacja, czyli ocena zajęć.

Realizacja treningu

Wiesz już jakie są twoje mocne i słabe strony. Jakie masz nastawienie, pozytywne czy też negatywne? Kolej teraz na poznanie własnego sposobu przetwarzania informacji. Uczysz się i przypominasz informacje za pośrednictwem swoich zmysłów. Często bez udziału świadomości.

Jedni ludzie lepiej zapamiętują i przypominają sobie to co widzą, inni to co słyszą, a jeszcze inni to co robią. Pięć zmysłów: słuch, wzrok, dotyk, węch i smak, wspiera nas w procesie uczenia się. Przy czym wzrok, słuch i dotyk są dominującymi zmysłami, zaś smak i węch wspierają dotyk.

Dla nauczyciela szczególnie ważne staje się poznanie, jaki typ uczenia się reprezentują jego uczniowie. Wiedza o tym, jeśli zechcesz ją wykorzystać, wpłynie na twój sposób prowadzenia zajęć, dobór metod i pomocy dydaktycznych. Lekcje będą ciekawsze nie tylko dla ciebie, ale również dla uczniów. Wyobraź sobie, że zwracasz się do uczniów

słowami: „zobacz, usłysz, poczuj”. Każdy zareaguje na tę część twojej instrukcji, która odpowiada jego systemowi reprezentacji. Wzrokowiec zobaczy, dla niego napiszesz na tablicy lub pokażesz w książce.

Słuchowiec usłysz, dla niego przeczytasz tekst lub opowiesz o tym co robisz. Kinestetyk będzie działał, po prostu to co mówisz zapisze.

A uczniowie? Co dla nich jest ważne? Znajomość własnego typu uczenia się przez uczniów może przyczynić się do zwiększenia skuteczności uczenia się. W tym celu uczeń może w pełni wykorzystać możliwości płynące ze znajomości dominującego typu przetwarzania informacji. Może również skupić się na rozwijaniu trybu drugorzędowego.

Do jakich nieporozumień dochodzi, gdy jeden człowiek słyszy, a drugi widzi? Nie rozumieją siebie. A gdzie jest miejsce na emocje, uczucia, myśli? Dopiero wiedza o czterech sferach (zmysłów, ciała, uczuć, myśli) pozwoli ci w pełni poznać i zrozumieć samego siebie. Dzięki tej wiedzy możesz odgadnąć potrzeby innych o wiele szybciej i precyzyjniej.

Skutkiem tego będzie polepszenie zdolności komunikacyjnych.

Przyniesie to efekty tobie i twoim uczniom, zarówno w sferze osobistej jak i zawodowej.

W jaki sposób szybko rozpoznać preferowany system myślenia, jak i komunikowania się. Pierwszy ze sposobów polega na obserwacji ruchu oczu. Dla typu wizualnego (wzrokowego) - w górę i na wprost, dla słuchowego – na boki, a uczuciowy i związany z dialogiem wewnętrznym – w dół. Przy czym, jeśli ruch oczu jest na prawo – osoba przypomina sobie, jeśli na lewo – konstruuje, tworzy. Przy identyfikacji

kierunku ruchu oczu przyjmuje się orientację przestrzenną zgodną z twoją. Drugi sposób rozpoznawania preferowanego systemu myślenia wiąże się z analizą używanych zwrotów językowych, czyli językiem zmysłów. Typ wizualny widzi obrazy. Używa wyrazów opisujących te obrazy: widzę, kolor, ostrość, perspektywa, widok, Typ słuchowy słyszy głosy, dźwięki. Używa słów: mówi, głos, rozmawia, głośność, harmonia, Typ uczuciowy wyobraża sobie uczucia lub dotyk. Używa słów: smak, zapach, ciepło, zimno, szorstki, gładki, wyczuwać, umocnić, uścisnąć....

Ćwiczenie 2. „Dwa rodzaje pytań”

Celem ćwiczenia jest rozpoznanie własnego systemu reprezentacji na podstawie ruchu oczu.

Uczniowie siadają parami. Każdy z nich na kartce rysuje koło i wpisuje imię swojego kolegi. Następnie zaznacza na niej górę i dół strony.

W trakcie odczytywania kolejnych pytań uczniowie obserwują ruchy oczu, a następnie zaznaczają je strzałką na kole. Po zakończonym ćwiczeniu rysunek przekazują osobie, z którą pracowały. W oparciu o uzyskany obraz oceniają własny system reprezentacji.

Podsumowanie ćwiczenia

Istnieją dwa rodzaje pytań, które dostarczają wskazówek na temat sposobu przetwarzania informacji. Pytania przywołujące (obrazy, dźwięki, emocje) wymagające odtworzenia posiadanej informacji oraz pytania konstruujące, wymagające działania wyobraźni. Dlatego prostym sposobem polepszenia jakości komunikacji jest posługiwanie się językiem rozmówcy. Przykłady pytań: jak wygląda żyrafa z krótką

szą? Jak brzmiałby twój ulubiony utwór grany 100 razy wolniej?

Opowiedz sobie dowcip. Co czujesz chodząc boso po mokrej plaży? Jak brzmi głos twojego przyjaciela? Jaki kolor oczu ma twoja mama?

Niektóre propozycje dla nauczyciela i ucznia:

- dla wzrokowców stosuj pomoce wizualne - używaj ilustracji, diagramów, tekstów, zapisuj, pokazuj, demonstruj,
- dla słuchowców stosuj przekazy słuchowe – wyjaśniaj, umożliwiaj dyskusję, zadawaj pytania, pozwalaj mówić,
- dla kinestetyków stosuj przekazy czuciowe – dotykaj, pozwalaj dotknąć i trzymać, zapewnij wygodę, odwołuj się do emocji i uczuć, nie zapominaj o smaku i zapachu.

Ćwiczenie 3. Systemy reprezentacji. Dopasowanie

Celem ćwiczenia jest dostosowanie się w trakcie kontaktu z drugą osobą do jej systemu reprezentacji. Uczniowie wybiorą i zapiszą najczęściej używane zwroty językowe, charakterystyczne dla danego systemu reprezentacji.

Teraz uczniowie pracują w grupach. W jednej grupie są wzrokowcy, w drugiej grupie są słuchowcy, a ostatnią grupę tworzą kinestetycy. Wszystkim grupom przydzielamy zadanie zredagowania co najmniej 5 zdaniowego tekstu na temat wykonanych w czasie zajęć ćwiczeń. Pisany tekst ma uwzględniać preferowany w grupie system reprezentacji. Następnie przygotowane teksty odczytujemy.

Czy preferowany system reprezentacji wpływał na używane zdania opisowe? Czy znajdujemy w tekstach ulubione zwroty, charakterystyczne tylko dla tej tylko grupy? Czy zmieniały się schematy wypowiedzi? Jeśli tak, to sprawdźcie, ile przykładowych słów, typowych dla tej reprezentacji wystąpiło w tekście.

Druga część ćwiczenia polega na rozwijaniu słownictwa, tak by w przyszłości w rozmowie z osobami o innych systemach reprezentacji czuć się swobodnie, mówić jej językiem i rozumieć jej język. W tym celu uczniowie poszukują przykładowych słów i zwrotów charakterystycznych dla każdego typu rozmówcy (reprezentacji), a następnie zapisują je w tabeli.

Podsumowanie ćwiczenia

Jeśli jesteś wzrokowcem możesz ćwiczyć pamięć wzrokową przypominając sobie szczegóły widzianych obrazów, zmiany jakie w nich zaszły. Dla zabawy obrazu możesz rozjaśniać ściemniać, obracać. Wykorzystasz to na lekcji, gdy będziesz chciał przywołać materiał, którego się uczyłeś. Jeśli jesteś słuchowcem, to ważne dla ciebie są nie tylko słowa, ale również to w jaki sposób są one wymawiane. Słowa możesz ściszyć, spowolnić, przyspieszyć, nadać im inne brzmienie. W ten sposób ćwiczysz pamięć słuchową. Ponieważ dźwięki to wibracje, dlatego wcale nie jest obojętne jakiej muzyki słuchasz ucząc się. Łagodna muzyka, do której zaliczamy muzykę barokową, klasyczną a także biała muzyka (szum oceanu, jeziora) sprzyja uczeniu się przedmiotów technicznych, medycznych i psychologii. To co widzisz, jak

i to co słyszysz działa na całe twoje ciało. Także myśli, te pozytywne jak i negatywne wywołują w naszym ciele oddźwięk. Myśli pozytywne wywołują uśmiech, negatywne grymas. Poza doznaniem wizualnym i słuchowym doznajesz również emocji. Odprężasz się lub czujesz się spięty, drażni cię to lub sprawia przyjemność, czujesz falę ciepła lub chłód, bledniesz lub czerwieniejesz. Pamiętaj, że to na czym się koncentrujesz nabiera ostrości. Reszta staje się tłem. Dlatego chcąc poprawić komunikację z innymi ludźmi poszerzaj swój punkt widzenia, słyszenia, czucia. Wykorzystuj wszystkie zmysły dla rozwijania własnej osobowości i rozumienia innych ludzi.

Ewaluacja

Dla oceny i zamknięcia zajęć zadajemy uczniom pytanie, które obchodzi cały krąg: „dzisiaj odkryłem, że.....”.

Zakończenie

Okazuje się, że zachowanie ludzi zmienia się w zależności od preferowanego systemu reprezentacji. Wzrokowcy koncentrują się na zadaniu. Widzą je i przystępują do jego realizacji. Słuchowcy lubią przepisy i postępują zgodnie z wytycznymi. Skupiają się na szczegółach, zapominając o ludziach i samym zadaniu. Kinestetycy przywiązują wagę do stosunków z innymi ludźmi. Sami też lubią się czuć dobrze. Jeśli to wiesz, dobieraj odpowiednich ludzi do zadań, które musisz wykonać. W zespole klasowym jest to szczególnie ważne. Możesz uczniom, dzięki tej wiedzy, zapewnić sukces, a sobie dobre samopoczucie.

Część druga. Podejmowanie zachowań kreatywnych

Otóż motywowanie, choć jest zjawiskiem zupełnie naturalnym, czynionym świadomie lub nieświadomie codziennie przez każdego z nas, rzadko w pełni jest wykorzystywane w nauczaniu i wychowaniu. Nie pamiętamy o tym, że ludzie o wysokiej motywacji, częściej osiągają lepsze wyniki.

Podstawę teorii motywacji stanowi teoria oczekiwań. Opiera się ona na zasadzie spełniania tego, czego oczekujemy. Jeśli wiemy, że na końcu naszej drogi czeka nas nagroda, jesteśmy gotowi do realizacji wyzwań, podejmowania wyrzeczeń i działania w związku z tą nagrodą. Równie silnie jak nagroda działa na nas kara. Jeśli wiemy, że konsekwencją nie wykonania pracy będzie otrzymanie kary, to jesteśmy gotowi do realizacji wyzwań i podejmowania działania tylko dlatego, by oczekiwanej kary nie otrzymać. Zarówno kara, jak i nagroda są silnym czynnikiem motywującym. Widać wyraźnie związek między zachowaniem, działaniem i czynnikiem motywującym. Nie zapominajmy jednak o tym, że równie silnym czynnikiem jak nagroda czy kara jest również informacja zwrotna, na podstawie, której wnioskujemy o wyniku naszych działań i dokonanych ocenach. Informacja zwrotna staje się pochwałą, jeśli zachowanie czy nasze działanie jest prawidłowe lub nagana, jeśli zachowanie czy działanie jest nieprawidłowe. Widoczne stają się trzy schematy działania: zachowanie – nagroda, zachowanie – kara i zachowanie - informacja zwrotna – pochwała lub nagana. W nauczaniu i wychowaniu decydujące znaczenie odgrywa

postawa pozytywnego wzmocnienia działania i zachowania uczniów.

Dlatego starajmy się znajdować jak najwięcej powodów dla nagradzania naszych uczniów. W tym nagradzaniu nie zapominajmy także o innych osobach, które nas wspierają, służą radą i pomocą, po prostu są z nami w naszym działaniu.

Spośród wielu narzędzi motywacyjnych przywołam te, które wiążą się z zaspokojeniem potrzeb wyższego rzędu związanych z samorealizacją, poczuciem dumy i godności, własnym rozwojem.

Narzędziami motywacyjnymi są:

- jasne określanie i stawianie celów,
- szkolenie: trening i mentoring.

Osiąganie celu zaspokaja potrzeby związane z samorealizacją i poczuciem własnej wartości. Pochwała zaś wzmocnia proces motywacji.

Szkolenie służy poznaniu się uczniów, wzmocnia ich samoocenę i staje się początkiem zmian w zakresie edukacyjnym szkoły. Pozwala im skuteczniej działać na rzecz własnego rozwoju i społeczności szkolnej.

Szkolenie wywiera efekt krótkotrwały, tuż przed i w trakcie tego procesu oraz efekt długotrwały, następujący po szkoleniu. Dla uczniów udział w szkoleniu jest potwierdzeniem ich wartości i znaczenia w społeczności szkolnej, w organizacji. Szkolenie umożliwia uczniom zapoznanie się z nowymi technikami pracy, nabycie nowych umiejętności, np. umiejętności pracy zespołowej. Nowe doświadczenia

uczeń będzie mógł wykorzystać przy realizacji stojących przed nim zadań, np. w trakcie pracy w samorządzie szkolnym. Ukształtowane umiejętności stanowiąc będą źródło samozadowolenia ucznia. Jednak efekt szkolenia nie trwa nieskończenie długo i dlatego szkolenie powinno mieć charakter ustawiczny, aby utrzymać motywację.

Szkola jest organizacją, w której motywowanie może odbywać się na trzech płaszczyznach, którymi są:

- zadanie - a więc wspólne osiągnięcie przez zespół postawionego przed nim celu,
- zespół - a więc społeczne potrzeby zespołu,
- jednostka - a więc indywidualne potrzeby poszczególnych członków zespołu.

Krokami do podniesienia własnej motywacji ucznia będzie:

- uświadomienie sobie własnej wartości,
- uświadomienie sobie możliwości wprowadzenia zmian we własnym życiu,
- pozytywne myślenie o własnej zdolności do wprowadzania zmian,
- szczegółowe ustalenie celów i terminu dokonania zmian.

Trening twórczości, który proponujemy uczniom w tej publikacji spełnia następujące kryteria skutecznego czynnika motywującego:

- ukształtowane w toku szkolenia umiejętności mają osobiste znaczenie i wagę dla ucznia,

- znane są konkretne korzyści, jakie ze szkolenia wyniosą.

Trening, to proces, w którym nauczyciel (trener, prowadzący zajęcia) pomaga w rozwijaniu umiejętności uczniowi (innej osobie), w miejscu nauki (pracy).

Mentoring, to proces, w którym nauczyciel (osoba kompetentna) służy pomocą lub radą uczniowi (innemu nauczycielowi), na jego prośbę, w wykonywaniu pracy (rzadziej zdobyciu nowej umiejętności).

Scenariusz 5. Tworzenie zespołu

Miejsce spotkania: sala lekcyjna.

Organizacja sali: po zewnętrznym obwodzie sali ustawione są stoliki do pracy grupowej. Na początku sali znajduje się stolik dla osób prowadzących, na którym umieszczone są materiały do zajęć.

Osoba prowadząca: nauczyciel wychowawca, nauczyciel przedmiotu lub pedagog szkolny.

Czas trwania zajęć: minimum jedna lekcja.

Materiały: kontrakt z wypisanymi zasadami obowiązującymi w czasie zajęć, lista korzyści płynących ze współpracy, duże arkusze papieru do sporządzania plakatów w ramach pracy grupowej, arkusze papieru maszynowego do pracy indywidualnej lub zeszyt ucznia, flamastry.

Metoda: zabawy dydaktyczne.

Rozpoczęcie zajęć

Uczniowie siadają w okręgu.

Powitanie

Ćwiczenie 1. Pozdrowienie

Celem ćwiczenia jest wytworzenie klimatu zaufania i życzliwości. Każdy uczeń pozdrawia osobę siedzącą po jego lewej ręce. Pozdrowienie zaczyna się na pierwszą literę jej imienia. Następnie uczniów dzielimy na grupy, w tym celu odliczają do czterech.

Przedstawienie celu oraz porządku spotkania

Cele:

- poznanie narzędzi służących do przeprowadzania analizy pracy zespołu,
- poznanie korzyści płynących z pracy zespołowej,
- nauczenie się współpracy,
- poznanie nowych, aktywnych form pracy.

Zapowiadamy kolejność zdarzeń:

- przypomnienie zasad obowiązujących w czasie treningu,
- ocena pracy zespołu klasowego z wykorzystaniem narzędzi służących analizie pracy zespołu,
- ewaluacja, czyli ocena zajęć.

Realizacja treningu

Uczestnicy i prowadzący siadają przy stolikach.

Ćwiczenie 2. „Tak czy tak?”

Celem ćwiczenia jest dokonanie analizy obecnego stanu klasy (grupy) i zebranie potrzebnych danych. Pierwszym obszarem diagnozy będzie styl zespołu.

Klasa podzielona jest na czteroosobowe grupy. Grupy otrzymują materiał służący analizie zespołu.

Zadaniem uczniów pierwszej grupy będzie wybranie takich sytuacji, które charakteryzują pracę uczniów w klasie, są charakterystyczne dla ich zespołu.

Uczniowie z grupy drugiej mają uwzględnić element wartościowania zachowania zespołu.

Trzecia grupa charakteryzuje szkołę, klasę czy zespół uczniów tworzących grupę. Uczniowie wybierają spośród przymiotników te, które opisują ich klasę. (Dodatkowo, wykorzystując wybrane określenia mogą napisać list do przyjaciela, w którym opiszą swoją klasę).

Czwarta grupa ustala powiązania między elementami, które wpływają na pracę zespołów: umiejętności ich członków (Rozwiązywania problemów. Interpersonalne. Techniczne), związane z funkcją, odpowiedzialność zespołu (Indywidualna. Grupowa. Wzajemna), zaangażowanie członków (Konkretne cele. Wspólne podejście. Znaczące zamierzenia).

Czas potrzebny na wykonanie ćwiczenia 20 minut. Grupy przedstawiają wykonaną pracę w postaci plakatów. Liderzy grup prezentują plakaty/list i uzgodnione w grupie stanowisko.

Podsumowanie ćwiczenia

Człowiek jest niedoskonały i dlatego grupa staje się dla niego alternatywą a czasem koniecznością. Człowiek realizuje się przez intensywne współdziałanie z innymi. Wzrasta wówczas jego poczucie bezpieczeństwa, przynależności i więzi. W grupie odkrywa podobne

zainteresowania i podobne motywy postępowania. Jednostka uczy się od innych z zespołu. Z drugiej jednak strony w grupie znajdują się także ci, którzy mają odmienne postawy czy poglądy. Dyskusja zespołowa łagodzi różnice poglądów i prowadzi do łagodzenia napięcia emocjonalnego poprzez potwierdzenie lub sprzeciw. Człowiek myśli, działa, czuje jako członek jakiejś grupy. Jednakże grupa ogranicza inwencję jednostki. Wyhamowuje jej działanie. Członek grupy ogranicza swoją indywidualność pomimo tego, że znaczenie grupy wypływa właśnie z indywidualności jej członków. Grupy są na tyle skuteczne, na ile potrafią popierać rozwój poszczególnych jednostek. Jednostka w grupie musi zachować samodzielność i indywidualność. Wszystkie wymienione cechy charakteryzujące zespół znajdujemy w naszej klasie (teraz możesz wymienić przykłady zachowania potwierdzającego te cechy).

Ewaluacja zajęć

Ćwiczenie 3. „Kwiatek”

Celem ćwiczenia jest uzyskanie informacji o sposobie prowadzenia zajęć.

Uczniowie otrzymują kartę ewaluacji. Ich zadaniem jest wpisanie w płatki kwiatka informacji o mocnych i słabych stronach zajęć.

Zakończenie zajęć

Przeprowadzamy analizę pracy własnego zespołu, aby pokazać, że przebywanie w zespole wiąże się zarówno z korzyściami jak

i ograniczeniami. Korzyści i ograniczenia dotyczą jednostki i grupy. Sukces jednostki w grupie oraz sukces grupy możliwy jest wtedy, gdy zachowane są pewne prawidłowości wzmacniające zwartość grupy i zwiększające jej efektywność.

Czy jesteśmy grupą, która ma sukcesy? Czy wiemy, co robić by osiągnąć jeszcze więcej? Czy wszyscy członkowie mają możliwość własnego, pełnego rozwoju? Czy wiemy, jak twórczo pracować w grupie? Na te pytania odpowiemy sobie w czasie kolejnego spotkania.

Karta ćwiczeń 1. Lista przymiotników opisujących zespół

Wybierz przymiotniki opisujące ciebie jako członka zespołu.

Barwny	Optymistyczny	Akademicki	Mający to za sobą
Celowy	Ponury	Czynny	Nieszczęśliwy
Dziecinny	Przestrzenny	Dostępny	Naciskany
Ekspansywny	Słaby	Doświadczony	Naiwny
Grzeczny	Nerwowy	Dynamiczny	Praktyczny
Kompetentny	Niepewny	Interesujący	Pędzony
Motywowany	Pobudliwy	Bogaty	Zabawny
Młody	Solidny	Podzielony	Przegrywający
Tradycyjny	Twórczy	Ciasny	Zagrożony
Umiejętny	Cierpliwy	Zamknięty	Zagrożony
Wojowniczy	Ciężki	Zmęczony	Gładki
Wpływowy	Dystyngowany	Zmienny	Chroniony
Zatroskany	Nieprzenikniony	Energiczny	Fantastyczny
Atakowany	Niespokojny	Nieszkodliwy	Gadatliwy
Miły	Napędzający	Obiecujący	Miękki
Negatywny	Otwarty	Nerwowy	Szanowany
Nowatorski	Radosny	Refleksyjny	Reagujący
Popierający	Rzeczowy	Ufny	Nudny
Posepny	Uczony	Wizjonerski	Zasłużony
Zdradliwy	Wojujący	Zagmatwany	Zorganizowany
Złożony	Zniechęcony	Zagubiony	Zwycięski

Scenariusz 6. Jak twórczo pracować w grupie?

Miejsce spotkania: sala lekcyjna.

Organizacja sali: w sali ustawione są stoliki do pracy grupowej.

Osoba prowadząca: nauczyciel wychowawca, nauczyciel przedmiotu lub pedagog szkolny.

Czas trwania zajęć: minimum jedna lekcja.

Materiały: kontrakt z wypisanymi zasadami obowiązującymi w czasie zajęć, lista korzyści płynących ze współpracy, zasady generowania pomysłów, duże arkusze papieru do sporządzania plakatów w ramach pracy grupowej, arkusze papieru maszynowego do pracy indywidualnej lub zeszyt ucznia, flamastry.

Metoda: zabawy dydaktyczne.

Rozpoczęcie zajęć

Uczestnicy i prowadzący siadają przy stolikach.

Powitanie

Ćwiczenie 1. „Co nowego i dobrego?”

Celem ćwiczenia jest poprawienie nastroju.

Uczniowie siedzący przy tych samych stolikach kończą zdania zaczęte przez prowadzącego:

„kiedy dzisiaj usłyszałem cię w audycji radiowej, pomyślałem

.....”

„kiedy dzisiaj zobaczyłem cię w programie telewizyjnym, zachwyciłem się”.

Przedstawienie celu oraz porządku spotkania.

Cele:

- poznanie zabaw, które uczą rozwiązywania problemów,
- nauczenie się współpracy,
- poznanie nowych, aktywnych form pracy.

Zapowiadamy kolejność zdarzeń:

- przypomnienie zasad obowiązujących w czasie treningu,
- wykonywanie ćwiczeń kształtujących twórcze myślenie i umiejętność podejmowania decyzji: kto mi pomoże, łańcuch skojarzeń, niebezpieczne związki, karta pomysłów, czyli metoda Disneya, śnieżna kula,
- ewaluacja, czyli ocena zajęć.

Realizacja treningu

Czy jesteśmy grupą, która ma sukcesy? Czy wiemy, co robić by osiągnąć jeszcze więcej? Czy wszyscy członkowie mają możliwość własnego, pełnego rozwoju? Czy wiemy, jak twórczo pracować w grupie? Dzisiaj, chcemy znaleźć odpowiedź na te pytania. Przypomnijmy, z jakimi pułapkami działania grupy możemy się spotkać?

- Grupa łączy ludzi o różnych talentach i poglądach. *Grupa ogranicza indywidualność członków grupy.*

BUDOWANIE POROZUMIENIA W SZKOLE

- Grupa oczekuje otwartości członków. *Ujawniasz tylko tyle ile potrzebujesz, by zapewnić sobie przychyłność grupy.*
- Grupa oczekuje twojego zaufania. *Oczekujesz od grupy zaufania.*
- Grupa ma znaczenie wynikające ze znaczenia członków. *Ograniczasz swoje znaczenie w grupie, aby zwiększyć znaczenie grupy.*
- *Różnice poglądów członków grupy wykorzystujesz dla poszukiwania i tworzenia nowych rozwiązań.*

Wśród zalet pracy zespołowej, na pierwszym miejscu, umieściłabym ułatwienie realizacji zadań poprzez podział i odciążenie jednostki, a także wzrost efektywności dzięki synergii.

Co zatem zrobić, aby zapewnić wysoką sprawność działania grupy?

- Każdy członek grupy otrzymuje („pan/i każe”) lub sam przyjmuje („zgłaszam się do...”) konkretne zadania.
- Wie na czym polega jego rola.
- Każdy jest akceptowany w swojej roli i wykonywanych zadaniach.
- Każdy akceptuje siebie samego w tej roli.
- Grupa (klasa) uzgadnia cele obiektywne i subiektywne w określonych zakresach.
- Cele grupy (klasy) realizują cele osobiste członków grupy (uczniów):
 - ✓ Potrzebę uznania i sukcesu;
 - ✓ Odpowiedzialności;
 - ✓ Stabilności.

- W zespole istnieje dobra komunikacja.
- Grupa nie jest zbyt liczna (ograniczamy występowanie konfliktów spowodowanych utrudnioną komunikacją).

Zastanówmy się przez chwilę, które z naszych działań związanych z pracą z grupami spełniały powyższe cechy. Jeśli znajdujesz obszary, gdzie jest miejsce na zmianę, wprowadź ją tak szybko, jak to będzie możliwe.

W tym scenariuszu znajdziesz przykłady ćwiczeń rozwijających kreatywność. Powszechną przeszkodą na jaką natrafiamy w naszym codziennym życiu są ograniczenia naszego myślenia, wynikające z naszego wychowania. Te wąskie ramy, w których miesi się spektrum naszego działania są przyczyną braku umiejętności patrzenia na problem z boku. Niektóre sytuacje wydają się absolutnie beznadziejne. A przecież wystarczy trochę optymizmu i wyobraźni, by ta beznadziejna sytuacja stała się wyzwaniem, byśmy zaczęli poszukiwać możliwości jej rozwiązania. Niezależne myślenie, poszukiwanie nowych dróg rozwiązywania problemów, to szansa na rozwój i nauczenie się nowych rzeczy. Mamy szansę nauczyć się cieszyć z wysiłku jaki podejmujemy dla znalezienia rozwiązania, a nie tylko z wyniku. Możemy nauczyć się podejmować ryzyko bez utraty osobistego bezpieczeństwa. Możemy nauczyć się realizować w przyszłości swoje marzenia. Co wybierzemy? Wybór należy tylko do nas.

Ćwiczenie 2. „Kto mi pomoże?”

Celem ćwiczenia jest wytworzenie klimatu akceptacji i bezpieczeństwa grupowego.

Wytworzony klimat jest czynnikiem wpływającym na aktywność uczestników warsztatów. Jeśli pozbedziemy się lęków związanych z sytuacją, w której się znaleźliśmy to ekspresja twórcza grupy wzrośnie.

Rozdajemy arkusze papieru. Czas wykonania ćwiczenia 10 minut.

Szkoła jest miejscem, gdzie czasami czujemy się zagubieni, nie radzimy sobie z problemem. Zadaniem grupy jest rozpoznanie ludzi, do których mogą zwrócić się o pomoc. Przykładowy problem: jestem zły, uczyłem się długo, w domu wszystko wiedziałem a pomimo tego otrzymałem jedynkę. Kto mi pomoże? Inny problem: jesteśmy bezradni, bo chcemy zorganizować wycieczkę, ale nikt nie chce wyjechać z nami jako opiekun. Kto nam pomoże? Uczniowie na kartonach wypisują osoby, do których mogą zwrócić się o pomoc. Czy uczniowie znajdują dużą grupę takich osób, kim są te osoby? Czy z innymi problemami też zwrócą się do nich o pomoc?

Ćwiczenie 3. Rozwijanie twórczości: rozgrzewka „łańcuch skojarzeń”

Siadamy w półokręgu. Prowadzący podaje słowo. Następna osoba dodaje szybko nowe, które kojarzy się z poprzednim. Należy podkreślić, iż mają to być słowa, niepoddane żadnej samoocenie. W ćwiczeniu istotne jest tempo - powinno być szybkie. Prowadzący po zakończeniu ćwiczenia porównuje pierwsze i ostatnie słowo łańcucha.

Np. szkoła-.....- wakacje

Jeśli uczniowie zbyt wolno podawali skojarzenia proponuję ćwiczenie powtórzyć, np. słońce-

Np. słońce-.....- rodzina

Inne propozycje, np. przyjaciel -, matura-....., kariera -
.....

Ćwiczenie 4. Rozwijanie twórczości: „niebezpieczne związki”

Zadaniem uczestników jest określenie niebezpieczeństwa wynikającego z utworzenia pary słów: pociąg + przeszkoda = wypadek

deszcz + deszcz = powódź

szkoła + jedyńka = brak wakacji

Wnioski dotyczą określenia trudności, jakie mieli uczniowie w czasie tego ćwiczenia. Ustalenia, z czego te trudności wynikały. Stwierdzenia końcowego - czy są zadowoleni.

Podsumowanie ćwiczenia

Kiedy kilka osób pracuje jedną sprawą, może dojść do prawdziwej eksplozji pomysłów. Atmosfera w grupie musi być przyporządkowana twórczemu działaniu. Oznacza to brak ograniczeń dla uczestników.

Oznacza to swobodę i entuzjazm w grupie. Nie ma miejsca na wątpliwości, jest miejsce na inspirację.

Ćwiczenie 5. Rozwijanie twórczości: karty pomysłów, czyli metoda Disneya

Celem ćwiczenia jest rozwijanie umiejętności przeciwstawiania się nawykowemu widzeniu świata, przewyżnianie utartych schematów myślowych. Celem ćwiczenia jest wspólna praca nad znalezieniem twórczych pomysłów i rozwiązań.

Wywieszamy zasady obowiązujące podczas generowania pomysłów. Wywieszamy duży arkusz papieru z wypisanym problemem. Uczniom wręczamy po kilka kartoników. Uczniowie przez 5 minut wymyślają i zapisują, jak najwięcej pomysłów, które mogą pomóc w rozwiązaniu problemu, w znalezieniu rozwiązania. Następnie kartki wywieszamy i głośno odczytujemy. Te rozwiązania, które stanowią pewną wspólną myśl, łączymy. A potem wybieramy najlepsze rozwiązanie.

Wnioski, do których chcemy by doszli uczniowie:

- znaczenie niekonwencjonalnego myślenia w różnych sytuacjach życiowych,
- kiedy pomysł jest twórczy, a kiedy staje się bezsensem,
- jak powstają wynalazki.

Ćwiczenie 6. Rozwijanie twórczości: śnieżna kula

Celem ćwiczenia jest rozwijanie umiejętności wspólnego poszukiwania rozwiązań problemów, oceniania, krytycznego postrzegania świata, negocjowania oraz selekcja informacji.

Rozdajemy uczniom arkusze papieru oraz kartki papieru maszynowego formatu A4.

Czas wykonania pierwszego etapu ćwiczenia 5 minut. Jest to praca indywidualna. Zadaniem uczniów jest spisanie na kartach tego co najbardziej przeszkadza im w szkole oraz tego co najbardziej podoba się im w szkole.

Drugi etap prac polega na wspólnym ustaleniu 3 rzeczy, które najbardziej przeszkadzają w pracy w szkole oraz 3 rzeczy, które najbardziej podobają się w szkole. Uczniowie negocjują stanowisko w grupach wykorzystując własne listy cech. Czas pracy wynosi 5 minut. Zapisane na arkuszach wyniki prac omawiają liderzy grup.

Wspólne cechy, występujące u wszystkich grup podkreślamy i tworzymy ostateczną listę rzeczy najbardziej podobających się w szkole i najmniej podobających się w szkole.

Podsumowanie ćwiczenia

Propozycje wypracowane przez grupy podczas ćwiczenia ze śnieżną kulą możemy wykorzystać przy planowaniu rozwoju szkoły, opracowywaniu planu pracy klasy czy ewaluacji pracy szkoły.

Uświadomienie uczniom ważności zaproponowanych rozwiązań może stać się czynnikiem motywującym uczniów do jeszcze lepszego działania na rzecz własnego rozwoju i rozwoju szkoły.

Ewaluacja

Ćwiczenie 7. „Walizeczka i kosz”

Rozdajemy uczniom kartę ewaluacji. Zwracamy się do uczniów, aby każdy z nich wymienił jedną mocną i jedną słabą stronę treningu, w którym uczestniczył. Do walizeczki wpisze to co uznał za wartościowe, do kosza to co mu się nie podobało lub jest nie użyteczne.

Zakończenie

Warsztaty, które opisałam powyżej są ciekawą formą aktywizowania uczniów, motywowania ich do poznawania siebie, swoich możliwości oraz kreowania własnego rozwoju.

Grupa współpracująca koncentruje się na jak najlepszym wykonaniu zadania, współzawodnictwo powoduje wzrost motywacji do działania, skłania do większej pilności, ale z drugiej strony wyzwała duże lęki hamujące te prace, praca indywidualna choć poziom lęku i rywalizacji jest niski jest najmniej efektywna, a proces poznawczy najslabszy.

Podczas treningu twórczości zastosowane zostały trzy strategie, by pomóc uczniom w osiągnięciu umiejętności motywowania samych siebie.

Pierwsza - pokazaliśmy uczniom jak cenić samych siebie. Druga - stworzyliśmy pozytywny klimat osobistego i społecznego wsparcia, w którym uczniowie są szczerze doceniani. Trzecia - ułatwiliśmy uczniom poznanie roli aktywności.

Karta pracy: Generowanie pomysłów

- rozpoznaj i nazwij problem
- pomysłów nie krytykuj
- pomysłów nie oceniaj
- każdy pomysł jest dobry
- pomysły traktuj z szacunkiem
- zapisz pomysły
- słuchaj aktywnie

Scenariusz 7. Skuteczne formy nauki. Poznanie własnego sposobu uczenia się

Miejsce spotkania: sala lekcyjna.

Organizacja sali: w sali ustawione są stoliki do pracy grupowej.

Osoba prowadząca: nauczyciel wychowawca, nauczyciel przedmiotu lub pedagog szkolny.

Czas trwania zajęć: minimum jedna lekcja.

Materiały: kontrakt z wypisanymi zasadami obowiązującymi w czasie zajęć, lista korzyści płynących ze współpracy, duże arkusze papieru do sporządzania plakatów w ramach pracy grupowej, arkusze papieru maszynowego do pracy indywidualnej lub zeszyt ucznia.

Metoda: zabawy dydaktyczne.

Rozpoczęcie zajęć

Uczestnicy i prowadzący siadają przy stolikach.

Powitanie

Ćwiczenie 1. „Jestem dobry w.....”

Celem ćwiczenia jest budowanie zaufania i integracja grupy, budowanie pozytywnego wizerunku samego siebie. Uczniowie kolejno mówią:

„Ludzie mówią, że jestem dobry w....., ja wiem, że jestem dobry w”.

Z tym, że rundę zaczyna prowadzący zajęcia.

Przedstawienie celu oraz porządku spotkania.

Cele:

- określenie własnego sposobu uczenia się,
- stosowanie technik umożliwiających rozwiązywanie problemów,
- uczenie się współpracy,
- poznanie nowych, aktywnych form pracy.

Zapowiadamy kolejność zdarzeń:

- przypomnienie zasad obowiązujących w czasie treningu,
- wykonywanie ćwiczeń kształtujących twórcze myślenie i umiejętność podejmowania decyzji: śnieżna kula, analiza różnicowa,
- ewaluacja, czyli ocena zajęć.

Realizacja treningu

Czy praca szkolna prowadzi do rozwinięcia:

- krytycznej racjonalności (rzeczywistej mądrości życiowej),
- postawy współdziałania,
- inicjatywy,
- wyobraźni,
- uczenia się uczenia?

Żywiołem człowieka, w szczególności dzieci i młodzieży jest aktywność.

Szkoła niewiele miejsca zostawia na działanie i rozwijanie sprawności.

Szkoła głównie koncentruje się na myśleniu i wyobrażaniu. A przecież dzisiaj wśród celów kształcenia znajdujemy rozwijanie kreatywności, wyobraźni, gotowości do uczestniczenia w społecznych zadaniach, gotowość do współpracy i wyrzeczeń. Aktywny człowiek chce zmieniać, ulepszać, naprawiać, upiększać. Nie pojęcie ma go fascynować, a zmysłowa rzeczywistość. Jeśli w szkole nie chcemy krępować twórczości, wyobraźni to musimy kształtować i nagradzać zachowania ludzkie. Musimy przygotowywać do wolnego, świadomego postępowania, a także pomóc młodzieży w znalezieniu własnej drogi poprzez zezwolenie im na samodzielność i wyzwolenie ich indywidualności. Odsuńmy na bok senny nastrój i nadaktywność. Pozostawmy pragnienie rozwiązania problemu skierowane na cel, którego osiągnięcie nie jest ani proste, ani pewne. Dzisiaj, celem naszych działań ma być poznanie własnego sposobu uczenia się. Poznanie tego co przeszkadza i tego co pomaga nam w nauce. Podejmujemy trud przygotowania się do wprowadzenia zmiany własnego sposobu uczenia się. Każdy z nas zaplanuje, co i w jakim terminie, a także w jaki sposób będzie zmieniał. Nasze zamiary mają być realne, a zatem uwzględniać nasze możliwości i naszą wolę. Nasz sukces zależy tylko od nas i naszego nastawienia.

Ćwiczenie 1. Rozwijanie twórczości: śnieżna kula

Celem ćwiczenia jest ustalenie tego co nam pomaga i przeszkadza w nauce, a także rozwijanie umiejętności: wspólnego poszukiwania

rozwiązań, negocjowania, oceniania, krytycznego postrzegania świata, selekcji informacji.

Rozdajemy uczniom arkusze papieru oraz kartki papieru maszynowego formatu A4.

Czas wykonania pierwszego etapu ćwiczenia 10 minut. Jest to praca indywidualna. Zadaniem uczniów jest spisanie na kartach tego co najbardziej przeszkadza im w nauce oraz tego co najbardziej pomaga im w nauce. Drugi etap prac to praca grupowa, polega na wspólnym ustaleniu 5 propozycji tego co najbardziej przeszkadza im w nauce oraz 5 propozycji tego co najbardziej pomaga im w nauce. Uczniowie negocjują stanowisko w grupach wykorzystując własne listy cech. Czas pracy wynosi 10 minut. Zapisane na arkuszach wyniki prac omawiają liderzy grup. Wspólne cechy, występujące u wszystkich grup podkreślamy i tworzymy ostateczną listę propozycji tego co najbardziej przeszkadza im w nauce i tego co najbardziej pomaga im w nauce.

Z listą zapoznać mogą się inni nauczyciele. Wychowawcy, pedagog szkolny, nauczyciele mogą wykorzystać wypracowane propozycje do zaproponowania uczniom skutecznych metod uczenia się.

Ćwiczenie 2. Analiza różnicowa

Celem ćwiczenia jest poznanie własnego sposobu uczenia się danego przedmiotu lub poznanie własnych możliwości uczenia się.

Jeśli jesteś wychowawcą lub pedagogiem i ćwiczenie wykonujesz z klasą, to zachęć uczniów do opisanego sposobu uczenia się

z przedmiotu, który przysparza im najwięcej trudności lub z którego chcą osiągać wyższe wyniki. Jeśli jesteś nauczycielem przedmiotu to zdecydowanie proponuję ci zachęcić uczniów do sporządzenia zestawienia dla tego przedmiotu, którego nauczysz. Pamiętaj, że każdy z przedmiotów lub grup przedmiotów wymaga innych predyspozycji i innego postępowania w trakcie nauki (stąd metodyki różnych przedmiotów). Jeśli dowiesz się, jakie kłopoty mają twoi uczniowie z nauką, to będziesz mógł im skutecznie pomóc.

Czas pracy 10 minut. Uczniowie pracują indywidualnie. Na arkuszach papieru lub w zeszycie zapisują listę przymiotników, które opisują sposób uczenia się. Listę przymiotników mogą opracować uczniowie sami lub mogą skorzystać z listy przygotowanej przez ciebie. Gdy zależy ci na tym, by wiedzieć, jak uczą się uczniowie twojego przedmiotu, to przymiotniki podaj im sam. Wszyscy uczniowie korzystają wówczas z tej samej listy, ty zaś możesz poczynić uogólnienia dotyczące twojego sposobu nauczania. Korzyść wtedy jest podwójna. Zadaniem uczniów jest nadanie określonej wagi przymiotnikom określającym preferowany sposób uczenia się.

Druga część ćwiczenia polega na wybraniu przez uczniów tych określeń, opisujących własny sposób uczenia się, które chcą zmienić. Nawet wtedy, gdy jest to cecha pozytywna można poprawić jej rangę.

Uczniowie nie powinni wybrać więcej niż trzy cechy. Chcemy, aby zaplanowana zmiana była możliwa do zrealizowania, była wyzwaniem i nie wywoływała zniechęcenia. Czas pracy 5 minut.

Podsumowanie ćwiczenia

Określenie tego co nam przeszkadza w osiągnięciu celu jest warunkiem wprowadzenia zmiany. Poznanie tego co nam pomaga, pozwala zwiększyć efektywność procesu uczenia się uczniów. Poprawienie wyników uczenia się uzyskamy stosując proste lub poznając nowe, dotychczas niestosowane metody. Jednak te proste sposoby nie zawsze są dostrzegane. Wystarczy poznać brakujące cechy charakteru a następnie zacząć je w sobie rozwijać, by efekt stał się widoczny. Wytrwałość, odpowiedzialność, samodyscyplina, wrażliwość, radość życia to cechy charakteru, które rozwijają się dzięki procesowi nauczania i które później na ten proces mają wpływ. Wystarczy zacząć działać zamiast przeciwdziałać, aby zobaczyć rezultaty. Dzięki sporządzeniu wspólnej listy cech tego co nam pomaga i co nam przeszkadza w nauce, patrzymy na proces uczenia się z perspektywy lotu ptaka. Łatwiej możemy dostrzec pewne prawidłowości rządzące uczeniem się. Czy są to warunki w jakich pracujemy, czy nasze cechy charakteru, a może stosowane metody pracy umysłowej? Następnie oceniamy preferowany przez uczniów sposób uczenia się. Ilu uczniów uznało efekty nauki i towarzyszące im uczucia za pozytywne – raczej dobrze, spokojnie, samodzielnie, z przyjemnością, z entuzjazmem? Ilu uczniów powinno zmienić swój sposób uczenia się, aby przejść od cech negatywnych – raczej nietwórczo, biernie, wolno, niesystematycznie do cech pozytywnych – raczej twórczo, aktywnie, szybko, systematycznie? Czy uczniowie są gotowi do zmiany dotychczasowego sposobu uczenia

się, nawet wtedy, gdy wiązać się to będzie z rezygnacją z dotychczasowych przyzwyczajzeń?

Warunkiem skutecznego wprowadzenia zmiany jest określenie co chcę zmienić, kiedy, w jaki sposób oraz czy jestem gotowy ponieść wyrzeczenia związane z tą decyzją.

Ewaluacja

Dla oceny i zamknięcia zajęć uczniowie kończą zdanie:

„Praca domowa, którą zadaję sobie na następny tydzień, jest.....”.

Zakończenie

Zmiana, którą podejmujemy się wprowadzić w życie może być albo ekscytującą przygodą, albo tragicznym doświadczeniem. Jediną zmienną stanowi twoja postawa wobec tej zmiany. Zrób wszystko, aby twoje nastawienie było pozytywne. Przeżyjesz wtedy przygodę, więc już dziś zacznij przygotowywać się do tej wyprawy.

Scenariusz 8. Skuteczne formy nauki. Programowanie zmiany własnego sposobu uczenia się

Miejsce spotkania: sala lekcyjna.

Organizacja sali: w sali ustawione są stoliki do pracy grupowej.

Osoba prowadząca: nauczyciel wychowawca, nauczyciel przedmiotu lub pedagog szkolny.

Czas trwania zajęć: minimum jedna lekcja.

Materiały: kontrakt z wypisanymi zasadami obowiązującymi w czasie zajęć, lista korzyści płynących ze współpracy, duże arkusze papieru do sporządzania plakatów, arkusze papieru maszynowego lub zeszyt ucznia, flamastry.

Metoda: zabawy dydaktyczne.

Rozpoczęcie zajęć

Uczestnicy i prowadzący siadają przy stolikach.

Powitanie

Ćwiczenie 1. „Jestem mistrzem w.....”

Celem ćwiczenia jest budowanie zaufania i integracja grupy, budowanie pozytywnego wizerunku samego siebie. Uczniowie kolejno mówią:

„Jestem mistrzem w”.

Z tym, że rundę zaczyna prowadzący zajęcia.

Przedstawienie celu oraz porządku spotkania.

Cele:

- poznanie zabaw, które uczą rozwiązywania problemów,
- uczenie się sporządzania harmonogramów działania,
- uczenie się współpracy,
- poznanie nowych, aktywnych form pracy.

Zapowiadamy kolejność zdarzeń:

- przypomnienie zasad obowiązujących w czasie treningu,
- wykonywanie ćwiczeń kształtujących twórcze myślenie i umiejętność podejmowania decyzji: „projektowanie zmiany własnego sposobu uczenia się”,
- ewaluacja, czyli ocena zajęć.

Realizacja treningu

Jesteśmy wyjątkowi i niepowtarzalni. Jesteśmy super uczniami, a jednak ciągle znajdujemy nowe obszary, w których nasza wiedza jest niewystarczająca. Chcemy wiedzieć więcej i więcej. Wiedzieć więcej dla własnej przyjemności poznania albo z powodu wymagań stawianych przez środowisko, w którym działamy. Wymagań stawianych przez rodziców lub nauczycieli, w przyszłości przez pracodawcę. Czego nauczyliśmy się w dotychczasowym swoim życiu? Wymieńmy kilka przykładów. Nie, nie wszystko. Będzie to siadanie, chodzenie, mówienie, rozpoznawanie, pisanie, czytanie, Tych naturalnych zdolności do nauki nie jesteśmy pozbawieni, z czasem jednak zaczynamy zdawać sobie sprawę z tego, w jaki sposób się uczymy. Zdajemy sobie sprawę z tego, że sprawność uczenia się decyduje

o naszych osiągnięciach. Nie jesteśmy jednak w stanie zapamiętać wszystkich informacji, jakie docierają do nas z otaczającego świata. A docierają do nas za pośrednictwem pięciu zmysłów. Choć do większości docierają tak samo, to jednak nasza wiedza jest inna.

Jakie są zatem skuteczne strategie uczenia się? Co robić, aby poprawić skuteczność uczenia się?

Przede wszystkim znieś ograniczenia własnego umysłu i uwierz, że potrafisz się nauczyć. Wykorzystaj wiedzę, którą o sobie posiadasz. Wykorzystaj ten sposób uczenia się, który jest tobie najbliższy. Wizualny, słuchowy lub kinestetyczny. Ponieważ znasz swój drugorzędny system reprezentacji, skorzystaj również z niego.

Ćwiczenie 2. „Projektowanie zmiany własnego sposobu uczenia się”

Celem ćwiczenia jest ustalenie harmonogramu działań prowadzących do osiągnięcia pożądanej zmiany w sposobie uczenia się.

Proponujemy pracę indywidualną. Uczniowie w pierwszej kolejności zapoznają się z przygotowanymi materiałami pomocniczymi dotyczącymi tego „czego się uczysz?”, „gdzie i w jaki sposób się uczysz?”. Następnie wypełniają otrzymane arkusze. Uczniowie, mając określone własne sposoby uczenia się oraz znając preferowany przez siebie system uczenia się, przystępują do określenia harmonogramu działań prowadzących do poprawienia skuteczności uczenia się. W tym celu rozdajemy uczniom arkusze „projektowanie zmiany własnego sposobu uczenia się”, które ułatwią uczniom podejmowanie decyzji. Uczniowie mogą przedstawić inne rozwiązania ćwiczenia,

przygotowując harmonogramy według własnej koncepcji. Czas pracy dwa razy po 10 minut. Jeśli znamy naszych uczniów możemy ocenić możliwość wprowadzenie w życie zaproponowanych zmian. Kolejno odczytujemy punkty z naszego arkusza. Uczniowie podają swoje propozycje. Tutaj jest czas na komentarz i podanie innych propozycji postępowania. Ostateczna decyzja należy zawsze do ucznia.

Podsumowanie ćwiczenia

Jeśli w przyszłości masz umieć dokonywać właściwych wyborów, to już dziś musisz nauczyć się podejmować decyzje, dotyczące twojego rozwoju. Musisz umieć odpowiedzieć na pytania: dlaczego powinienem się tego nauczyć, czego powinienem się nauczyć, jak mam to zrobić. Dodatkowo możesz odpowiedzieć jeszcze na pytania, gdzie i kiedy. Jeśli to co zaplanujesz nie przyniesie takich rezultatów jakich oczekujesz, zrób to jeszcze raz. Nie rezygnuj. Analizuj i wyciągaj wnioski. Wyeliminuj to co się nie sprawdziło. Ucz się ucząc.

Wzbudzenie i zaangażowanie odpowiednich emocji, takich jak: zapał, ciekawość, zachwyty są potrzebne do zakotwiczenia i przetwarzania treści (materiału). Wielokanałowe zapamiętywanie w fazie zapoznawania się z nową wiedzą sprzyja uczeniu się (rozumieniu treści).

Ewaluacja

Ćwiczenie 3. Doświadczenie zmiany

Celem ćwiczenia jest doświadczenie uczucia, że zmiana zawsze daje uczucie dyskomfortu, ale tylko na początku. Potem się do zmiany przyzwyczajamy.

Uczniowie stoją lub siedzą w pozycji, którą uznają za najwygodniejszą. Mają założone ręce. Po chwili prosisz uczniów by zmienili sposób założenia rąk na przeciwny. Nie wszyscy zadanie to wykonają szybko i prawidłowo. Poczekaj, aż to zrobią. Teraz poproś ich, by jeszcze raz zmienili założenie rąk. Im więcej razy wykonają tę czynność, tym sprawność ich działania będzie większa. Zniknie też uczucie dyskomfortu. Tak jest z każdą zmianą. Na początku się jej obawiamy, a później nie dostrzegamy różnic. Choć tak naprawdę mamy już coś innego.

Zakończenie

Umiejętność zadawania pytań, poddawania w wątpliwość tego co jest, charakteryzuje osoby twórcze. Osoby twórcze mają pozytywne nastawienie do siebie i tego co robią oraz jasno wytyczone cele, które stymulują ich rozwój. Jeśli cel jest mocno pożądanym, to ma zdolność do motywowania. Jest źródłem energii. Opracowałeś harmonogram wprowadzania zmiany własnego sposobu uczenia się. Masz jasno określony cel. Do tego cel pożądanym. Teraz zaangażuj się w wykonanie tego, co zaplanowałeś.

Karta ćwiczeń 1. Czego się uczysz?

„Jestem tym, kim jestem i mogę to zmienić”.

Zaznacz odpowiedzi, które charakteryzują twoje uczenia się.

Uczysz się:		
tego co jest ci potrzebne, przydatne		tego co lubisz
tego co budzi twoje zainteresowanie, zainteresowanie, zainteresowanie		stosować strategie prowadzące nas do celu
tego co sprawia, że się dobrze czujesz		wzorowania się na innych
gdy się dobrze bawisz		chronić siebie
obserwując		pomniejszać swoją wartość
rozpoznawania		oczekiwać krytyki innych
bo robią to inni, a ty chcesz ich naśladować		zwracać na siebie uwagę robiąc dobrze lub źle
zabiegać o uznanie innych, ważnych dla nas osób		gdy jest to przekazane w systemie, z którego najczęściej korzystasz
stosować własne oryginalne myślenie		odtworzyć idee innych ludzi
znajdowania sposobów, które odciągną cię od nauki i stanowić będą wytłumaczenie		

Karta ćwiczeń 2. Gdzie i jak się uczysz?

„Jestem tym, kim jestem i mogę to zmienić”.

Wypełnij tabelę. Podkreśl wybrane i dopisz brakujące określenia.

Pora dnia	Rano, po południu, wieczorem
Ulubione godziny	
Pozycja	Chodząc /stojąc, siedząc, leżąc Ruch/ brak ruchu
Pomieszczenie	Jasne, ciemne, duże, małe, wentylowane, niewentylowane, Otwarte okno, zamknięte drzwi od pokoju
Oświetlenie	Sztuczne, naturalne
Miejsce	Biurko, stół, krzesło, Uporządkowane – pozbawione elementów rozpraszających, jest tylko to z czego będziesz korzystać Nieuporządkowane – są wszystkie zeszyty, książki, inne rzeczy Nikt nie będzie mi przeszkadzał
Muzyka	Cisza, muzyka klasyczna, muzyka biała (szum potoku, oceanu), inna muzyka.....
Samopoczucie	Odprężony, radosny, bezpieczny, niezmęczony, Skupiony, spokojny, opanowany, mocny Słaby, lekko spięty, roztargniony, zdenerwowany, rozproszony, zmęczony pochmurny,
Moje ulubione słowa	Musi, powinien, trzeba, spróbuj, zrobię, potrafię,
Cel	Wiem/ nie wiem czego chcę się nauczyć
Powody, dla których chcę się nauczyć	Znam/ nie znam
Korzyści, które uzyskam ucząc się	Znam/ nie znam

Karta ćwiczeń 3. Projektowanie zmiany własnego sposobu uczenia się.

„Jestem tym, kim jestem i mogę to zmienić”.

Wypełnij tabelę. Podkreśl wybrane i dopisz brakujące określenia.

Cel	Wiem/ nie wiem czego chcę się nauczyć
Powody (motywy), dla których chcę się nauczyć	Znam/ nie znam
Korzyści, które uzyskam ucząc się	Znam/ nie znam
Wybierz przedmiot, którego chcesz uczyć się lepiej	
Wybierz cechy uczenia się, które chcesz zmienić	<ol style="list-style-type: none"> 1. szybko / wolno 2. spokojnie / nerwowo 3. z przyjemnością / bez przyjemności 4. aktywnie / biernie 5. samodzielnie / niesamodzielnie 6. dobrze / źle 7. twórczo / nietwórczo 8. mało / dużo 9. z entuzjazmem / bez entuzjazmu 10. z efektami / bez efektów 11. systematycznie / niesystematycznie 12. planowo / chaotycznie 13. z przerwami / bez przerw 14. praktycznie / teoretycznie
Określ, jak często będziesz uczył się wybranego przedmiotu	Codziennie, w wybrane dni tygodnia:
Określ ilość czasu, który przeznaczysz na naukęminut

BUDOWANIE POROZUMIENIA W SZKOLE

Określ miejsce, gdzie będziesz to robił	
Określ, ile rzeczy będziesz robił jednocześnie	Tylko się uczył, Uczył się i słuchał muzyki, Uczył się i oglądał program telewizyjny Uczył się i rozmawiał z Leżał, uczył się, słuchał muzyki i marzył Inne.....
Określ najlepszą pozycję do nauki	
Określ, w jaki sposób będziesz się uczył	Po cichu, w myślach, pisząc notatki, konspektując, słuchając, konstruuując, głośno mówiąc, chodząc, siedząc inne.....
Określ swoje nastawienie do nauki	Pozytywne (wiem, że potrafię, dobrze to robię) Negatywne (i tak mi się nie uda, zawsze źle robię)
Nagrody, które sam sobie dasz w trakcie nauki, tylko wtedy, gdy wykonasz ustaloną pracę	Posłucham ulubionego nagrania Zjem ulubiony przysmak Obejrzę wybrany program Poleżę w czasie przerwy w nauce Pogadam z Inne.....
Określ oczekiwany przez siebie wynik	

Scenariusz 9. Skuteczne formy nauki. Krzyżówka, plakat czy mapa myśli.

Miejsce spotkania: sala lekcyjna.

Organizacja sali: w sali ustawione są stoliki do pracy grupowej.

Osoba prowadząca: nauczyciel wychowawca, nauczyciel przedmiotu lub pedagog szkolny.

Czas trwania zajęć: minimum jedna lekcja.

Materiały: kontrakt z wypisanymi zasadami obowiązującymi w czasie zajęć, lista korzyści płynących ze współpracy, duże arkusze papieru do sporządzania plakatów, arkusze papieru maszynowego lub zeszyt ucznia, flamastry, samoprzylepne karteczki.

Metoda: zabawy dydaktyczne.

Rozpoczęcie zajęć

Uczestnicy i prowadzący siadają przy stolikach.

Powitanie

Przedstawienie celu oraz porządku spotkania

Cele:

- poznanie zabaw, które uczą rozwiązywania problemów,
- poznanie nowych metod pracy umysłowej służących usprawnieniu pamięci,
- praca we współpracy.

Zapowiadamy kolejność zdarzeń:

- przypomnienie zasad obowiązujących w czasie treningu,
- wykonywanie ćwiczeń kształtujących twórcze myślenie i umiejętność podejmowania decyzji,
- wykonywanie ćwiczeń kształtujących umiejętność sporządzania notatki, mapy myśli, krzyżówki,
- ewaluacja, czyli ocena zajęć.

Realizacja treningu

Sukces to stopniowe osiągnięcie z góry określonych, godnych wysiłku celów osobistych. Wyznaczanie celów umożliwia wspinaczkę na szczyty.

O sukcesie w uczeniu się i nauczaniu decyduje właściwa technika.

Techniki można się nauczyć, można ją rozwijać i stosować. Cała sztuka polega na tym, aby wziąć odpowiedzialność za siebie i swoje działania, zachowując pozytywne nastawienie do życia.

Proces uczenia się zależy od etapu rozwoju człowieka. Każdy ma swój własny styl uczenia się, swoje mocne i słabe punkty. Jedni najlepiej przyswajają wiadomości w czasie regularnej lekcji, inni podczas pokazów. Ale od wszystkich uczenie się wymaga cierpliwości i wysiłku. Osiągnięcie szczytów daje ogromną satysfakcję. Sukces ma ogromną siłę motywowania. Wyzwala w nas przemożną chęć zdobywania nowej wiedzy. Ustal zatem hierarchię celów, zaplanuj swoje działanie, zadbaj o dobrą organizację pracy, wytwórz odpowiednie nawyki.

Proponujemy ci ćwiczenia pozwalające zwiększyć skuteczność uczenia się poprzez rozwijanie umiejętności powtarzania, notowania, projektowania własnego, pożądanego sposobu uczenia się.

Ćwiczenie 2. „Rój pszczół”

Celem ćwiczenia jest poznanie technik pracy umysłowej, takich jak: krzyżówka, mapa myśli, plakat.

Uczniowie podchodzą do stolika, na którym ułożone są karty do ćwiczeń. Każdy uczeń pobiera jedną kartę ćwiczeń. Uczniowie, posiadający ten sam numer karty ćwiczeń, siadają przy jednym stoliku. Zapoznają się z treścią polecenia zawartego w przygotowanym materiale. Sporządzają mapę myśli lub krzyżówkę na zadany temat. Czas pracy 20 minut. Po wykonaniu tej części polecenia siadają w nowych grupach. Zasada podziału na grupy jest teraz taka: w każdym zespole są uczniowie posiadający przygotowaną odpowiedź na polecenie zawarte w karcie numer 1, 2, 3, 4, 5, 6. Uczniowie zapoznają pozostałych członków grupy z odpowiedziami na zawarty w ich karcie problem. Następnie uczniowie przystępują do przygotowania plakatu na temat „Zasady racjonalnej nauki”. Czas pracy 20 minut. Po tym czasie uczniowie prezentują przygotowane plakaty.

Ewaluacja

Każdy z uczestników zajęć odpowiada na pytanie: „Co nowego odkryłem w czasie zajęć...?”

Zakończenie

Proces uczenia się polega na powtarzaniu z przerwami. Oto zasady racjonalnej nauki:

- znajdź powody, dla których chcesz się uczyć,
- znajdź korzyści, jakie osiągniesz poprawiając umiejętność uczenia się,
- staraj się zrozumieć to co chcesz zapamiętać,
- skoncentruj swoją uwagę na pracy, na tym co chcesz zapamiętać,
- wyrób sobie ogólny pogląd na zagadnienie, które chcesz zgłębić,
- dziel materiał na logiczne części z zachowaniem związku między częściami,
- wykorzystaj kojarzenie pojęć,
- dobieraj przedmioty na zasadzie kontrastów,
- ucz się w tym samym miejscu,
- utrzymuj umiarkowane napięciowe mięśniowe,
- pracuj z przerwami.

Karta ćwiczeń 1. Sporządź mapę myśli nt. „**Doskonalenie sprawności umysłowych**” posługując się poniższym tekstem.

„Na odpowiednią **postawę intelektualną** wpływają:

1. Praca z uwagą:
 - a. wywołanie stanu koncentracji uwagi,
 - b. ukierunkowanie uwagi,
 - c. sterowanie uwagą.
2. Warunki opanowania myślenia:
 - a. chcieć myśleć,
 - b. skupić się na myśleniu,
 - c. mieć czas na myślenie,
 - d. znać techniki myślenia,
 - e. ćwiczyć myślenie.
3. Techniki myślenia:
 - Poznaj sedno sprawy (co to jest, w czym problem, jakie są główne składniki, jakie są elementy pomocnicze, jakie są priorytety):
 - a. strukturę,
 - b. hierarchię,
 - c. priorytety.
 - Sporządź listę ludzi, materiałów, relacji, emocji i uczuć, korzyści;
 - Ustal cel, do którego dążysz:
 - a. siłę rozumowania czerp z posiadanych informacji,
 - b. siłę argumentu wykorzystuj do prowadzenia dyskusji,

BUDOWANIE POROZUMIENIA W SZKOLE

- c. siłą logiki postuż się dla udowodnienia swych racji,
 - d. siłą emocji i uczuć wykorzystaj dla przekonania ludzi.
- Porządkuj materiał na nieprzydatny, interesujący, ale nie będący składnikiem rozważania, interesujący i będący składnikiem rozważania;
 - Stosuj właściwe sposoby prezentacji wyników i komunikacji;
 - Oceniaj uzyskane rezultaty;
 - Pamiętaj o istniejących powiązaniach między osiągnięciami, poszukiwaniami, analizą i organizacją”.

Karta ćwiczeń 2. Posługując się tekstem „O podejmowaniu decyzji” zapisz go w postaci mapy myśli.

„Przy podejmowaniu decyzji lub rozwiązywaniu problemu poszukuj czynników, które musisz wziąć pod uwagę. Poszukuj elementów o znaczeniu ogólnym i zasadniczym, a następnie pozostałych.

- A. Zaplanuj i zapisz kolejność czynności wykonywanych przy podejmowaniu decyzji.
- B. Określ cele zawarte w treści ćwiczenia. Wypisz je i uporządkuj według ważności.
- C. Co chcesz osiągnąć? Określ swoje cele. Wypisz je i uporządkuj według ważności.
- D. Z jakim rodzajem myślenia masz do czynienia?

Odpowiedzi:

A. Kolejność czynności wykonywanych przy podejmowaniu decyzji:

- 1. Nazwij problem.
- 2. Poszukuj czynników: o znaczeniu ogólnym; o znaczeniu zasadniczym; pozostałych.
- 3. Sporządź wykaz czynników, które musisz wziąć pod uwagę.
- 4. Podejmij decyzję.

B. Cele zawarte w materiale ćwiczenia:

- Podjęcie decyzji;
- Poszukiwanie rozwiązania problemu;

- Znalezienie czynników.

C. Jeśli nie wiesz, dokąd idziesz, to czy tam dojdiesz?

- Ustalam, dokąd chcę dojść. Sporządzam plan. Zamierzam nauczyć się nowych technik pracy umysłowej.
-

D. Przy podejmowaniu decyzji i poszukiwaniu rozwiązania problemów zachodzi myślenie aktywne. Interesuje nas to co chcemy zrobić. Sam decydujesz czego potrzebujesz i w jaki sposób to spożytkujesz.

W myśleniu aktywnym masz cele. Możesz je porządkować według stopnia ważności. Poszukujesz technik pomocnych w konkretnym działaniu”.

Karta ćwiczeń 3. Sporządź mapę myśli nt. „**Doskonalenie sprawności umysłowych**” wykorzystując poniższy tekst.

1. Notatki stanowią podpory pamięci i usprawniają pamięć. Cechy, które powinny wyróżniać notatkę: logiczność, przejrzystość, wyróżnienia ważnych treści (kontrastujące z tłem). Notatka stanowi pisemny ślad informacji. Wyraża poziom zrozumienia materiału. Pomaga zapamiętać główne idee i ważne szczegóły. Klasyfikuje materiał. Szczególne zastosowanie znajduje podczas wykładów i czytania lektur. Jeden ze sposobów sporządzania notatki polega na pisaniu streszczeń pełnymi zdaniami. Inny sposób polega na sporządzaniu konspektu, w którym zawarte są główne myśli i ważne szczegóły. Konspekt zawiera punkty i podpunkty. Uwzględniona jest hierarchia zagadnień, wyrażona stopniem oddalenia od lewego marginesu.
2. Kluczami pamięci są: skupienie, powtarzanie, zainteresowanie i kojarzenie.
3. Jakość pamięci zależy od: zainteresowania, skupienia, wytrwałości i inteligencji.
4. Przyczyny zapomnienia stanowią: słabe wrażenie lub brak uwagi, upływ czasu, nowe wrażenie lub aktywne działanie w innym obszarze, stłumienie przykrych doznań”.

Karta ćwiczeń 4. Sporządź mapę myśli nt. „**Doskonalenie sprawności umysłowych**” wykorzystując poniższy tekst.

„Istnieje wiele technik utrwalania materiału. Oto one. Powtórka jako dyskusja z zainteresowaną osobą. Powtórka jako zastosowanie przyswojonego materiału. Powtórka z zastosowaniem techniki P-W. Wstępny etap, to próba odpowiedzi na pytania zawarte na początku rozdziału. Dalej następuje ogólne zapoznanie z materiałem. Następnie odpowiadamy ponownie na pytania zawarte na początku i końcu rozdziału. Porównujemy aktualną wiedzę z tą, którą posiadaliśmy przystępując do nauki. Jeśli nie potrafiliśmy odpowiedzieć na pytania, jeszcze raz studiujemy materiały. Pracę kończymy, gdy odpowiemy prawidłowo na wszystkie pytania. Powtarzanie z zastosowaniem systemu cyklicznego. Jedna godzina nauki, 10 minut przerwy, 10 minut powtórzenia. Następnego dnia 5 minut powtórzenia, po tygodniu 5 minut powtórzenia, po miesiącu 5 minut powtórzenia. Możemy powtarzać głośno lub w myśli, własnymi słowami. Wśród wielu zasad, które odnajdujemy w literaturze, ta zasługuje na szczególną uwagę. Myśl o tym co robisz lub o czym czytasz. Pracuj systematycznie, raczej codziennie po kilka minut niż raz na tydzień kilka godzin”.

Karta ćwiczeń 5. Przygotuj mapę myśli nt. „Doskonalenie sprawności umysłowych” w oparciu o poniższy tekst.

„O sukcesie uczenia się decyduje właściwa technika. Techniki można się nauczyć, można ją rozwijać i stosować. Szczególne zainteresowanie analizowanym, rozpatrywanym, badanym zagadnieniem poprawia sprawność pamięci. Zrozumienie i zapamiętywanie są wtedy skuteczniejsze. Skuteczność zapamiętywania wzrośnie jeszcze silniej wtedy, gdy będziesz znać powody, dla których to robisz.

Jeśli nadajesz temu, co robisz znaczenie, jeśli zabierasz się do tego niezwłocznie, a dodatkowo to, co zaczynasz kończysz, to na pewno osiągniesz korzyści, dla których wysiłek nauki podjąłeś. W jaki sposób organizujesz czas? Czy wykorzystujesz go racjonalnie? Zapisz czas, kiedy zaczynasz naukę. Kiedy tylko zaczynasz robić coś innego, też zapisz ten czas. Kiedy ponownie zaczynasz naukę znów zanotuj czas. Na koniec podaj czas zakończenia nauki. Policz, ile czasu faktycznie poświęciłeś na naukę. Jeśli czas pracy i nauki masz taki sam, to gratuluję. Jesteś świetnie zorganizowany. Naucz tego innych, lub powiedz im, jak to można osiągnąć.”

Karta ćwiczeń 6. Posługując się przedstawionymi tekstami przygotuj pytania do krzyżówki. Hasło krzyżówki U M Y S Ł .

Tekst 1: „Przy pisaniu wypracowania, streszczenia, referatu rozpoznaj wszystkie główne wątki, problemy, zagadnienia, potem drugorzędne, a następnie połącz je w taki sposób ze sobą, aby uzyskać zwartą, logiczną strukturę.

Uwaga: dobre myślenie może być zaprzepaszczone z powodu źle przygotowanej prezentacji. Zadbaj by pismo było czytelne. Zachowuj odstępy między wierszami. Rób odpowiednie marginesy.

- A. Zaplanuj czynności, które musisz wykonać, aby zrozumieć treść materiału i przygotować odpowiedzi na pytania.
- B. Z jakim rodzajem myślenia masz do czynienia?

Odpowiedzi:

A.

Przeczytaj ze zrozumieniem.

Notuj swoje spostrzeżenia.

Popatrz na wynik swojej pracy i oceń go.

Przeczytaj jeszcze raz.

Uzupełnij spostrzeżenia.

Uporządkuj je.

Oceń rezultaty.

B.

Przy pracy z **przedstawionym materiałem**, pisaniu streszczenia, wypracowania, referatu zachodzi **myślenie reaktywne**. Interesuje nas to, co jest nam dane. Poszukujemy schematów pomocnych w zrozumieniu różnych sytuacji”.

Tekst 2. „Masz zapoznać się z dużą ilością materiału.

- A. Zaplanuj, co zrobić, by go najlepiej zrozumieć. Jak przyswoić sobie treść lekcji czy wykładu?
- B. Z jakim rodzajem myślenia masz do czynienia?

Odpowiedzi:

A.

Dokonaj pewnych uproszczeń, by zrozumieć sprawę.

Czytaj i notuj swoje spostrzeżenia.

Popatrz na wynik swojej pracy i oceń go.

Przeczytaj jeszcze raz.

Uzupełnij spostrzeżenia.

Uporządkuj je.

Oceń rezultaty.

B.

Zaprezentowałeś typ myślenia reaktywnego, ponieważ pracowałeś z materiałem (tekstem), który został ci przedstawiony. Myślenie reaktywne jest reakcją na to co masz dane”.

Część trzecia. Podejmowanie decyzji i rozwiązywanie problemów

Jeżeli wiesz, że uczeń podejmuje decyzje prowadzące do zdrowych myśli i uczuć tylko w otoczeniu, w którym zapewniona jest troska i wsparcie ze strony nauczycieli, rówieśników i innych osób w szkole, to zrobisz wszystko by mu warunki takie zapewnić. Może ci w tym pomóc, **twój osobisty program działania:**

1. Zmień swoje nastawienie do uczniów.

Okazuj im swoje zadowolenie słowem i gestem.

Ciesz się z tego, co uczniowie osiągną.

Dawaj uczniom swoją uwagę i wsparcie.

Okazuj uczniom cierpliwość i wytrwałość w czasie rozwiązywania problemów.

Twórz dobre, pełne szacunku relacje między uczniami i sobą.

Nie bierz negatywnych reakcji uczniów przeciwko sobie.

Oczekuj, że twoi uczniowie podołają stawianym wymaganiom.

Zachęcaj uczniów do podjęcia ryzyka w trakcie uczenia się.

Stwórz uczniom warunki realizacji celów nauki i ponoszenia odpowiedzialności za własną naukę i rozwój.

2. Zmień nastawienie uczniów do siebie samych.

Oczekuj od uczniów, by nie używali słów: nie mogę, nie chcę, nie umiem, niemożliwe, nigdy, potem, trzeba, chciałbym, spróbuję, jestem do niczego.

Stosując osobisty program działania zmniejszysz negatywne uczucia uczniów wywołane niepewnością. Zmniejszysz swój stres i zniechęcenie do pracy. Zawsze osiągniesz korzyści.

Scenariusz 10. Stosowanie twórczych technik w rozwiązywaniu problemów. Burza umysłu

Miejsce spotkania: duża sala, w której znajdują się stoliki uczniowskie, krzesła.

Organizacja sali: po zewnętrznym obwodzie sali ustawione są stoliki do pracy grupowej. Na początku sali znajduje się stolik dla osób prowadzących z materiałami do zajęć.

Osoba prowadząca: nauczyciel wychowawca, nauczyciel przedmiotu lub pedagog szkolny.

Czas trwania zajęć: minimum jedna lekcja.

Materiały: kontrakt z wypisanymi zasadami obowiązującymi w czasie zajęć, lista korzyści płynących ze współpracy, arkusze papieru do sporządzania plakatów, arkusze papieru maszynowego, kartki samoprzylepne, flamastry.

Metoda: twórcze rozwiązywanie problemów, zabawy dydaktyczne.

Rozpoczęcie zajęć

Uczniowie i prowadzący siadają przy stolikach.

Powitanie

Ćwiczenie 1. „Najbardziej lubię”

Celem ćwiczenia jest wytworzenie atmosfery szczerości, inwencji oraz chęci działania. Uczniowie na arkuszach papieru wypisują pionowo swoje imię. Następnie do każdej litery dopisują wyraz określający to co

lubią najbardziej: czynność, działanie, miejsce, cechę charakteru, itp.

lub, każdy uczeń wymienia jedno określenie charakteryzujące to co lubi najbardziej.

Przedstawienie celu oraz porządku zajęć

Cele:

- opanowanie umiejętności korzystania z twórczych technik rozwiązywania problemów,
- usprawnienie uczenia się,
- stymulowanie procesu osobistego rozwoju uczniów.

Zapowiadamy kolejność zdarzeń:

- przypomnienie zasad obowiązujących w czasie zajęć,
- określenie samopoczucia uczniów w oparciu o wyniki ćwiczenia „Najbardziej lubię”,
- poznanie klucza do rozwiązywania problemów,
- poznanie twórczych technik rozwiązywania problemów.
Wykonanie ćwiczenia z zastosowaniem techniki „Burza umysłu”,
- przeprowadzenie ewaluacji, czyli oceny zajęć. Wykonanie ćwiczenia „Słoneczko”.

Realizacja treningu

Po powitaniu i omówieniu celów zajęć wyjaśniamy uczniom, że z problemami spotykamy się codziennie. To, co z nimi robimy decyduje o jakości naszego życia. Dla jednych problem jest wyzwaniem, dla innych przyczyną wycofania się z aktywności. Czasem zdarza się tak, że

problem sam się dezaktualizuje. Szczęśliwy traf, nieoczekiwane zrzącenie losu. Częściej, oczekując na to, że problem rozwiąże się sam, doprowadzamy do niepowodzeń w życiu osobistym, zawodowym (szkolnym), rodzinnym. Wówczas zamiast jednego problemu, mamy dwa, a niekiedy więcej. Dlatego najlepiej jest wtedy, gdy problem traktujemy aktywnie. Czy znasz twórcze techniki rozwiązywania problemów?

Kluczem do rozwiązania problemu jest twój sposób działania.

1. Precyzja.

- Określ jasno i precyzyjnie cel. Wiedz, czego chcesz.
- Określ, jakie masz problemy. Bądź zdecydowany.
- Określ wyniki. To chcesz osiągnąć na końcu.

2. Koncentracja.

- Zrób listę celów i problemów.
- Uporządkuj ją według ważności.
- Wybierz najważniejszy cel i problem.
- Skup się na pojedynczym problemie i doprowadź go do końca.

3. Otwartość umysłu.

- Rozpatrz różne sposoby rozwiązania sytuacji.
- Zbadaj, jakie są założenia.
- Oceń, w czym jeszcze może być problem.

4. Metody lub zorganizowane myślenie.

- Podchodź do problemu systematycznie i logicznie.

Uczenie się twórczych technik rozwiązywania problemów. Technika „burza umysłu”.

Ćwiczenie 2. Technika „Burza umysłu, czyli 20 pomysłów”

Przy stosowaniu tej techniki konieczny jest papier, ołówek oraz dyscyplina pracy. Należy zapisać swój główny cel na szczycie kartki w formie pytania. Pytanie zaczyna się od słów „*Co mogę zrobić, żeby.....?*”.

Przykłady celów zapisane w formie pytania:

„Co mogę zrobić, żeby wygospodarować 2 godziny na naukę języka obcego?”,

„Co mogę zrobić, żeby na koniec roku szkolnego mieć ocenę wzorową z zachowania?”,

„Co mogę zrobić, żeby poprawić swoją sprawność fizyczną?”.

Każdy z uczniów zapisuje swoje własne cele w formie pytania.

Następnie przystępuje do znalezienia 20 różnych odpowiedzi i również je zapisuje. Teraz wybiera tę z odpowiedzi, którą zastosuje. Na następnym spotkaniu, zapytaj uczniów jak sobie poradzili z wdrażaniem pomysłu. Zachęć uczniów do korzystania z tej techniki tak często jak to możliwe.

Podsumowanie ćwiczenia

Burza umysłu może być stosowana w dowolnym miejscu i czasie. Połowa trudności da się rozwiązać przez nazwanie problemu, druga część przez podjęcie decyzji. Jeżeli przyjęte rozwiązanie nie skutkuje, sprawdzamy następną propozycję i wdrazamy ją. Technika *Burza umysłu* może być wykorzystana przy planowaniu rozwoju. Technika *Burza umysłu* sprzyja twórczemu myśleniu. Pomysły najpierw tworzymy, później analizujemy i wybieramy najlepszy, a dopiero na końcu wdrazamy.

Ewaluacja

Ćwiczenie 3. „Słoneczko”

Celem ćwiczenia jest określenie samopoczucia uczniów po zajęciach. Każdy z uczniów układa 3 określenia. Gdy uczniowie zakończą pisanie układają je jako promyki słońca. Podobne określenia wzmacniają dany promień.

Zastanówcie się, jakich określeń używali uczniowie? Pozytywnych, negatywnych czy neutralnych? Jak zmieniło się ich samopoczucie?

Zakończenie

Jest wiele technik twórczego rozwiązywania problemów. Technika *Burza umysłu* ma jednak tę zaletę, że może być stosowana tak często, jak tego potrzebujesz. Zwycięzcą jest ten, kto nastawia się na rozwiązywanie problemu, na przyszłość. Zwycięzca zadaje sobie pytanie, jak się dostosować, jak poprawić, co dalej zrobić. Program ludzi

nastawionych na terażniejszość sprowadza się do szukania odpowiedzi na pytanie, co teraz zrobimy. Przegrani to ci, którzy ukierunkowani są na przeszłość. Ich interesuje, kto to zrobił, kto jest winien. A ty, jak myślisz?

Przykłady odpowiedzi podanych przez uczniów w trakcie wykonywania ćwiczenia „Burza umysłu”

1. Co mogę zrobić, żeby lepiej się uczyć?

- Nie spóźniać się, lepiej się uczyć, być mniej zestresowanym, uczyć się na bieżąco, zaliczyć klasówki (w terminie), być lepiej przygotowanym do zajęć, poświęcić więcej czasu nauce.

2. Co mogę zrobić, żeby zdać (uzyskać promocję)?

- Uczyć się na bieżąco, być przygotowanym do każdej klasówki, przyjść na zaliczenie w odpowiednim terminie, poprosić kogoś o pomoc, przychodzić na sprawdziany, zgłaszać się do odpowiedzi, słuchać na lekcji, nie uciekać z lekcji, spędzać mniej czasu na przyjemnościach, ćwiczyć pamięć.

3. Co mogę zrobić, żeby mieć dobre stopnie?

- Systematycznie się uczyć, uczęszczać do szkoły, być miłym dla innych, słuchać na lekcji, brać korepetycje w razie kompletnego niezrozumienia tematu, pytać nauczyciela w razie wątpliwości, nie chodzić na wagary, spotykać się wspólnie z kolegami w celu przypomnienia sobie materiału, robić sobie w domu ćwiczenia pisemne, w razie choroby uzupełniać na bieżąco tematy, przykładać się i chcieć się uczyć.

- Wypiać się w nocy, nie szukać przygód, starannie prowadzić zeszyty, chodzić na lekcje, odrabiać prace domowe, czytać książki, zaliczać klasówki w terminie, nie spóźniać się do szkoły, korzystać z różnych źródeł informacji naukowych, zjadać dużo orzechów laskowych, rozwinąć umiejętność koncentracji, rozwinąć pojemność mózgu.

4. Co mogę zrobić, żeby nie mieć problemów z nauką?

- Uważać na lekcjach, systematycznie się uczyć, starannie prowadzić zeszyt, odrabiać prace domowe, zaliczać wszystkie prace terminowo, nie opuszczać lekcji, czytać książki, wypiać się w nocy, nie spóźniać się na lekcje, nie podpadać nauczycielom, brać czynny udział w lekcji, pisząc prace lub siedząc na lekcjach nie myśleć o innych sprawach niż nauka.

Uwaga: początkowo uczniowie mają trudności ze znalezieniem 20 pomysłów. Pozwól im napisać tyle, ile to możliwe. Zapewnij im sukces. Następnym razem będzie łatwiej.

Scenariusz 11. Stosowanie twórczych technik w rozwiązywaniu problemów. Identyfikacja przyczyn czy poszukiwanie rozwiązania problemu? Diagram ryby.

Miejsce spotkania: sala, w której znajdują się stoliki uczniowskie, krzesła.

Organizacja sali: po zewnętrznym obwodzie sali ustawione są stoliki do pracy grupowej. Na początku sali znajduje się stół dla osób prowadzących z materiałami do zajęć.

Osoba prowadząca: nauczyciel wychowawca, nauczyciel przedmiotu lub pedagog szkolny.

Czas trwania zajęć: minimum jedna lekcja.

Materiały: kontrakt z wypisanymi zasadami obowiązującymi w czasie zajęć, lista korzyści płynących ze współpracy, arkusze papieru do sporządzania plakatów, flamastry, karteczki samoprzylepne.

Metoda: twórcze rozwiązywanie problemów, zabawy dydaktyczne.

Rozpoczęcie zajęć

Uczniowie i prowadzący stają w dwóch kręgach tworząc pary.

Powitanie

Ćwiczenie 1. „Cebula”

Celem ćwiczenia jest kształtowanie wrażliwości na problemy i bezpośredni kontakt w trakcie wspólnej aktywności. Uczniowie i prowadzący stoją w dwóch kręgach tworząc pary. Na powitanie, osoby stojące w parach mówią do siebie coś miłego.

Przedstawienie celu oraz porządku zajęć

Cele:

- opanowanie umiejętności korzystania z twórczych technik rozwiązywania problemów,
- rozwijanie twórczego myślenia,
- usprawnienie uczenia się,
- wdrażanie uczniów do podejmowania decyzji,
- stymulowanie procesu osobistego rozwoju uczniów.

Zapowiadamy kolejność zdarzeń:

- przypomnienie zasad obowiązujących w czasie zajęć,
 - określenie samopoczucia uczniów w oparciu o wyniki wykonanego ćwiczenia „Cebula”,
 - poznanie twórczych technik rozwiązywania problemów.
- Wykonanie ćwiczenia z zastosowaniem techniki „Diagram ryby”,
- przeprowadzenie ewaluacji, czyli oceny zajęć; wykonanie ćwiczenia „Mógłbym być bardziej pomysłowy, gdybym...”.

Realizacja treningu

Uczniowie i prowadzący siadają przy stolikach.

Wyjaśniasz uczniom, że istnieją różne metody tworzenia pomysłów. Jedną z nich jest *Diagram ryby* (wykres Ishikawy). Przy jego stosowaniu mamy do wyboru dwie drogi postępowania. Pierwsza z nich zmierza w kierunku identyfikacji wszystkich możliwych przyczyn danego problemu. Druga droga prowadzi w kierunku poszukiwania rozwiązań problemu.

Przypominasz uczniom, że burza umysłu wykorzystywana jest do poszukiwania pomysłów problemu przez zainteresowaną osobę, zaś burza mózgów wykorzystywana jest do generowania pomysłów rozwiązania problemów przez grupę osób. Wielkość grupy nie powinna być mniejsza niż 4 osoby ze względu na brak dostatecznej energii i większa niż 7 osób ze względu na brak spójności grupy.

Diagram ryby (wykres) wykorzystywany jest do zilustrowania problemu niezrealizowania postawionych celów. Wówczas zadaniem diagramu jest wyjaśnienie przyczyn tego stanu rzeczy. Każdy kolejny poziom przyczyn oddzielony jest od poprzedniego za pomocą linii łączącej każdy skutek z jego przyczyną. Tworzenie wykresu rozpoczynamy od umieszczenia analizowanego problemu oraz podzielenia wszystkich przyczyn problemów na grupy. Dyskusję rozpoczynamy od analizy najprostszyc związków. W trakcie jej trwania uwypuklamy związki przyczynowo- skutkowe między elementami o różnym stopniu

ważności. *Diagram ryby* wykorzystywany jest również do zilustrowania problemu dochodzenia do postawionego celu. Pomaga wówczas opracować logiczną kolejność etapów rozwiązywania problemu w sposób metodyczny.

Uczenie się twórczych technik rozwiązywania problemów. Technika „diagram ryby”.

Ćwiczenie 2. „Diagram ryby”

Celem ćwiczenia jest rozwijanie umiejętności konstruktywnej oceny rzeczywistości, przeciwstawianie się nawykowemu widzeniu problemów, poznanie i rozumienie sposobów dochodzenia do podejmowania decyzji, kreowanie przyszłości zgodnej z naszymi pozytywnymi oczekiwaniami.

Uczniów dzielimy na dwie grupy. Każda grupa otrzymuje arkusz papieru, na którym sporządzi diagram. Zadaniem jednej grupy uczniów (I) jest *analiza przyczyn* odpowiedzialnych za powstanie problemu. Nasz problem nazwaliśmy „wyniki interprzedmiotowego sprawdzianu zawodowego”. Uczniowie poszukiwali odpowiedzi na pytanie „co i dlaczego powoduje pogorszenie wyników sprawdzianu?” Relacje zachodzące między przyczynami i wywołanym skutkiem uczniowie przedstawili na diagramie ryby.

Zadaniem drugiej grupy uczniów (II) jest poszukiwanie możliwości **zapobiegania problemowi**. Ta grupa zastanawiała się nad sposobami prowadzącymi do poprawienia wyników interprzedmiotowego

sprawdzianu zawodowego. Uczniowie poszukiwali odpowiedzi na pytanie „co i jak robić, aby było lepiej?”.

Na zakończenie ćwiczenia, liderzy grup przedstawiają całej klasie wyniki pracy grupowej. Zaprezentowane wnioski dotyczyły z jednej strony źródeł (przyczyn) analizowanej trudności, z drugiej strony (sposobów zapobiegania) możliwości jej rozwiązania.

Podsumowanie ćwiczenia

Do pracy grupowej możesz wybrać taki problem, który cię aktualnie interesuje.

Stosowanie *Diagramu ryby* wiąże się z określeniem (nazwaniem) problemu. Co chcemy zmienić? Następnym etapem pracy prowadzi do określenia tego, co ma być przedmiotem zmiany - szukanie przyczyn ewentualnie szukanie rozwiązań. Słabością techniki jest brak weryfikacji wygenerowanych pomysłów. Zaletą diagramu jest przejrzystość rozwiązań. Z ćwiczenia wynika wniosek: *Diagram ryby* możemy stosować w przyszłości do rozwiązywania problemów pojedynczych osób czy zespołów.

Ewaluacja zajęć

Ćwiczenie 3. „Mógłbym być bardziej ..., gdybym ...”

Celem ćwiczenia jest głośne nazwanie barier i ograniczeń utrudniających uczniom twórcze myślenie. Uczniowie kończą zdanie: „Mógłbym być bardziej pomysłowy, gdybym ...”.

Zakończenie

Skuteczność radzenia sobie z problemami uzależniona jest od umiejętności korzystania z narzędzi służących rozwiązywaniu problemów. Im więcej narzędzi znamy i im większą posiadamy biegłość w ich stosowaniu, tym skuteczniej działamy. Znajomość przyczyn problemów powstałych w przeszłości oraz problemów, które mogą wystąpić w przyszłości jest niezbędna do skutecznego podejmowania decyzji. Celem decyzji jest dokonanie najlepszego wyboru.

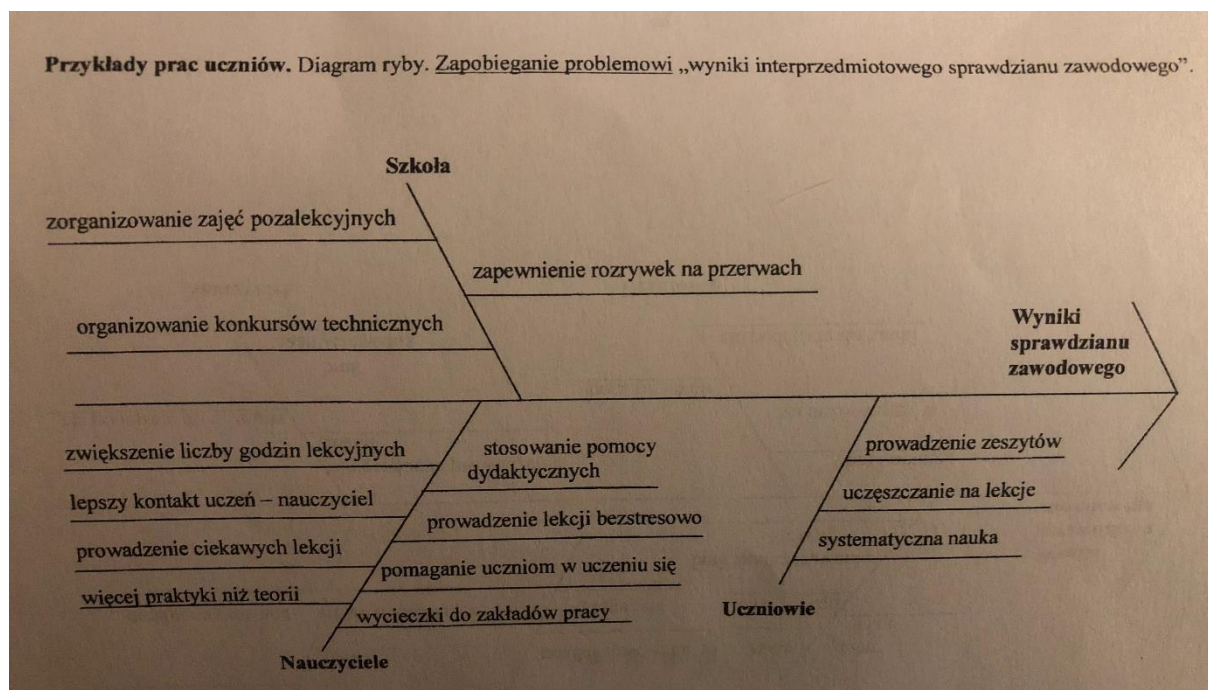
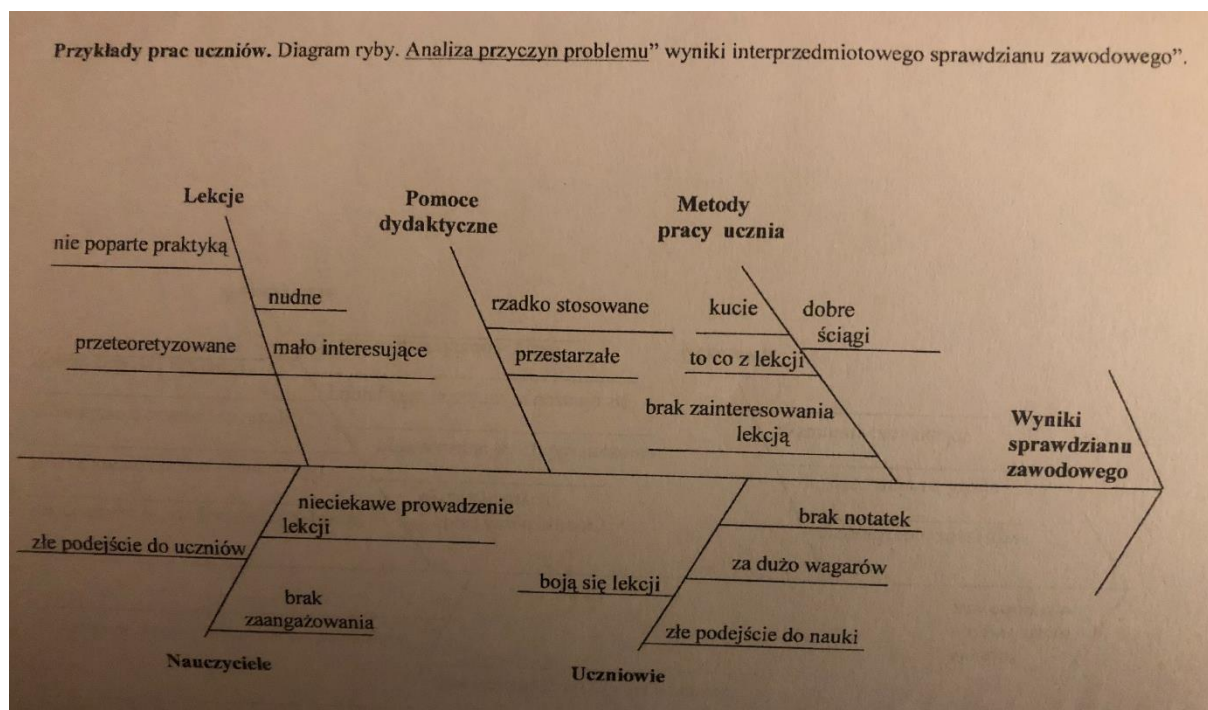
Podejmowanie decyzji jest procesem łączenia przeszłości z przyszłością wtedy, gdy chcemy zmieniać teraźniejszość.

Skuteczna decyzja musi się charakteryzować:

- racjonalnością (ważny jest wybór najkorzystniejszej możliwości),
- zaangażowaniem w jej wdrażanie zainteresowanych osób,
- najkorzystniejszym stosunkiem rezultatu do ryzyka.

Rozwiązywanie problemów ma na celu zrozumienie przyczyn problemu wymagającego działań korygujących. Gdy znamy i rozumiemy przyczyny problemu możemy zastosować planowanie sytuacyjne. Umożliwia ono opracowanie działań zapobiegawczych, które będą chronić nas w przyszłości przed pojawieniem się problemów. Ale rozwiązywanie problemów, tak jak i planowanie sytuacyjne nie byłoby możliwe bez twórczego myślenia. Twórcze myślenie jest konieczne przy podejmowaniu decyzji, przy rozwiązywaniu problemów i w planowaniu sytuacyjnym.

Wybrane przykłady odpowiedzi podanych przez uczniów w trakcie wykonywania ćwiczenia „Diagram ryby”.

Grażyna Adamiec
BUDOWANIE POROZUMIENIA W SZKOLE

Przykłady prac uczniów. Diagram ryby. Zapobieganie problemowi „wyniki interdyscyplinarnego sprawdzianu zawodowego”.

